

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1935.

Andra kammaren.

Nr 35.

Tisdagen den 21 maj.

Kl. 4 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 14 och den 15 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 242, med förslag till lag angående uttagande i vissa fall av ogulden utländsk utskyld eller allmän avgift, m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 243, rörande godkännande av ett avtal mellan Sverige och Tyska riket angående handräckning i beskattningsärenden;

till statsutskottet propositionen, nr 244, angående anslag till kostnader i anledning av avtal med främmande stat om handräckning i beskattningsärenden; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 245, angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Tyska riket för undvikande av dubbelbeskattning beträffande arvsskatt, m. m.

§ 3.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden och memorial nr 118—125, bankoutskottets utlåtanden nr 11 och 63 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden nr 5 och 6.

§ 4.

Slutligen föredrogos herr *Magnussons* i Skövde vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa spörsmål angående förbättrat skydd för vårt lands fasta fornminnen; och blev ifrågavarande anhållan av kammaren bifallen.

§ 5.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet, nr 229, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv;

från bevillningsutskottet:

nr 233, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.; och

nr 234, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med tillägg till gällande bestämmelser rörande införsel av spritdrycker och vin till svenskt territorialvatten; samt

från första lagutskottet:

nr 230, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. 3 § rättegångsbalken, m. m.; och

nr 231, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för inrättande av en hovrätt för Övre Norrland.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes:

sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av landsfogdebefattningarna ävensom i ämnet väckta motioner; och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ersättning av statsmedel för skada vid biträde åt ordningsmakten m. m.;

bevillningsutskottets betänkande, nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 224 med förslag till vissa ändringar i och tillägg till gällande tulltaxa jämte i ämnet väckta motioner;

sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m., dels ock i dessa och andra närstående ämnen väckta motioner; och

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 2 mars 1934 med ytterligare tillägg till gällande tulltaxa; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 28, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Fält*

› *Larsson*

under 3 dagar fr. o. m. den 22 maj och

› den 21 maj.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.11 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 22 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogos, men bordlades åter sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtanden nr 3 och 4, bevillningsutskottets betänkande nr 49, sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets utlåtanden nr 1 och 2 samt andra lagutskottets utlåtande nr 28.

§ 2.

Till avgörande företogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av väckt motion angående upphävande av kommunallagarnas föreskrifter om två tredjedels majoritet såsom förutsättning för beslut i vissa frågor.

Ang. upphävande av kommunallagarnas föreskrifter om två tredjedels majoritet för beslut i vissa frågor.

Ut i en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 252, hade herr *Henrikson m. fl.* föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla »om förslag till nästa års riksdag om sådan ändring av kommunallagarna att bestämmelserna om två tredjedels majoritet för beslut i vissa frågor borttagas».

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var fogad reservation av herrar *Hallén, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, O. Fredrik Ström, Fast, Vougt, Wiklund* och *Scensson* i Landskrona, vilka givit uttryck åt en särskild mening men förklarat sig avstå från att ställa något yrkande i anledning av den i ämnet väckta motionen.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Ström**: Herr talman! Den motivering för avslag på motionen, som konstitutionsutskottet här har förebragt, torde tillhöra de allra enklaste av motiveringar, som kunde ha anförts för avslag på motionen. Här påpekar man, att yrkandet i motionen bygger på det, att man *allena* har anført, att kommunerna delvis hindrades att lösa bostadsfrågan på grund av bestämmelsen om kvalificerad majoritet »vid beslut i läne-, nya anslags- m. fl. frågor». Det är klart, att när man anknyter en sådan motion till en annan motion, i bostadsfrågan, som framförts av oss här i kammaren, så trycker man ju starkast på den fråga, som föranlett de mesta striderna i kommunerna och som visar, att denna bestämmelse är till mycket stor nackdel för kommunerna, när det gäller att ordna deras egna angelägenheter. Annars är det ju så, att det inte allena är bostadsfrågans lösning, som denna bestämmelse förhindrar, utan den förhindrar lösningen av en massa andra frågor. Jag behöver bara erinra om sådana frågor som trafikfrågorna i städerna, och hur en tredskande minoritet där kan förhindra en effektiv lösning eller också tvinga kommunerna att med

Ang. upphävande av kommunallagarnas föreskrifter om två tredjedels majoritet för beslut i vissa frågor. (Forts.)

skattemedel ordna dessa angelägenheter. När det gäller sådana anläggningar som bostäder, trafikaneläggningar och dylika, då vore det angeläget, att man såge till, att kommunerna kunde lösa dessa frågor efter rent affärsmässiga grunder, så att förräntningarna och amorteringarna av kostnaderna för företagen kunde utsträckas över en sådan tidrymd, under vilken kommunerna ha nytta av dessa anläggningar. Men det förhindras genom denna bestämmelse i kommunallagarna. Som det torde vara bekant, gäller ju denna bestämmelse inte allenast beträffande bostadsfrågan, utan det är en massa andra frågor, vilkas lösning den också förhindrar. Det finnes inte mindre än 8 liknande bestämmelser i kommunallagarna, där det erfordras kvalificerad majoritet. Det är i fråga om avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där inte avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan eller tomtindelning. Det är i fråga om beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov. Det är i fråga om beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt, men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag icke utgått, i kommun, där högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt stigit till visst belopp för skattekrona. Det är i fråga om höjande av visst under året näst före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra viss procent av förutvarande anslaget, beroende på storleken av uttaxeringen. Det är i fråga om beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning. Det är i fråga om upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande. Det är i fråga om efterskänkande av oguldna kommunalutskylder, där fråga inte är om antagande av aekord. Det är slutligen i fråga om införande av viss ordning i medelsförvaltningen. Om man undantar den sista bestämmelsen, ha de tidigare tillkommit åren 1909 och 1918, vid de stora förändringar, som då skedde i den kommunala rösträtten. Den sista bestämmelsen infördes som bekant år 1930. Och då måste man konstatera, att de bestämmelser, som nu gälla, äro sämre än de, som gällde före 1909. Före 1909 erfordrades kvalificerad majoritet endast vid beslut i ekonomiska angelägenheter beträffande upptagande av lån med längre återbetalningstid än 2 år. Nu däremot gäller det för alla dessa frågor, som jag nyss har berört. Det är klart, att med dessa invecklade bestämmelser och svårigheten att tolka dessa, t. ex. när man skall anse det vara ett nytt anslag eller icke, och de tvister, som varit och komma att uppstå, när det gäller att avgöra detta, är det en svårighet för kommunerna och t. o. m. för en mycket stor majoritet i dessa kommuner att förhindra, att en tredskande minoritet anvisar olämpliga vägar för att få medel till lösande av dessa frågor. Vid tidigare diskussioner här i kammaren har man ansett, att lösandet av bostadsfrågan borde vara en kommunernas angelägenhet, men likaväl samtidigt uppställt bestämmelser, som göra, att kommunerna inte kunna lösa denna fråga till följd av de hinder, som en minoritet kan uppställa, och en minoritet, som kanske är intresserad av, att det inte blir någon snabb eller tillfredsställande lösning av en sådan fråga. Detsamma gäller, när det är fråga om lösandet av kommunernas trafikfrågor och dylikt.

Mot bakgrunden av detta är det, som vi ansett, att det är nödvändigt med en förändring beträffande dessa bestämmelser. Redan tidigare ha vi framfört sådana yrkanden, och även från socialdemokratiskt håll har det tidigare framförts sådana. Och nog vore det på tiden, att man såge till att lämna kommunerna full bestämmanderätt härvidlag. Den prövningsrätt, som kan behövas, kunna de instanser, vilka skola pröva besluten, utöva, och det göra de också.

Ang. upphävande av kommunallagarnas föreskrifter om två tredjedels majoritet för beslut i vissa frågor. (Forts.)

Följaktligen kan man inte tala om, att det skulle bli ett styre hur som helst, om man slopade denna säkerhetsventil.

Med den motivering, som nu anförts, anse vi, att det är nödvändigt för kommunerna att få bort denna bestämmelse, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den föreliggande motionen.

Herr Ossbahr: Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hallén: Herr talman! Från det socialdemokratiska partiet ha vi i denna fråga om kvalificerad majoritet vid upprepade tillfällen såväl i utskott som i kamrarna varit anhängare av ett slopande av dessa bestämmelser eller, såsom skedde vid 1934 års riksdag, föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning, huruvida och under vilka förutsättningar man skulle kunna ersätta bestämmelserna om kvalificerad majoritet för vissa beslut med andra betryggande garantier eller bestämmelser.

Emellertid har, som kammarens ledamöter känna till, utskottsmajoriteten så långt ifrån behjärtat sådana synpunkter, att den i stället har i det förslag, som vi snart skola behandla, nämligen kommunallagförslaget för Stockholm, infört de bestämmelser, som finnas i de allmänna kommunallagarna angående den kvalificerade majoriteten. Och då ha vi bara här att konstatera dessa motsatser, som för närvarande se ööverkomliga ut. Någon anledning för oss att i anknytning till den föreliggande motionen upprepa vårt förslag om bestämmelserna rörande den kvalificerade majoriteten ha vi inte ansett föreliggä.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Ström begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 3.

Vidare föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande, nr 17, i anledning av väckt motion angående kvalificerade kommunala revisorer; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 4.

Ang. skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget konstitutionsutskottets utlåtande, nr 18, i anledning av väckta motioner om skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.

Konstitutionsutskottet hade till behandling förehaft de inom riksdagen väckta, likalydande motionerna nr 225 i första kammaren av herr *N. J. Martin Svensson m. fl.* och nr 398 i andra kammaren av herr *Persson i Falla m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen för sin del måtte besluta,

»1) att § 11 mom. d) av lag om kommunalstyrelse på landet av den 6 juni 1930 skall erhålla följande ändrade lydelse:

 Sådan rättighet må dock ej utövas av den, som:
 -----

d) i avseende å honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de fyra sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än ett av dessa år; eller

-----
 2) att motsvarande ändringar skola vidtagas:

dels i § 11 mom. d) av lag om kommunalstyrelse i stad av den 6 juni 1930, dels ock i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm § 7 mom. d).»

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade emellertid anmälts:

av herr *Reuterskiöld* beträffande motiveringen;

av herr *Eriksson* i Toftered utan angivet yrkande; samt

av herrar *Björkman, Stendahl, Rahmn, Lindmark, Ossbahr* och *Lundell*, vilka yrkat bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr Lundell: Herr talman! Utskottets högerledamöter ha reserverat sig för bifall till de väckta motionerna om ett skärpt utskyldsstreck för kommunal rösträtt.

Utskottets majoritet har i sitt utlåtande påpekat, att förslag om skärpning av detta utskyldsstreck flera gånger varit före men inte föranlett någon åtgärd från riksdagens sida. Och majoriteten anser, att det inte har tillkommit något nytt, som kunde föranleda ett ändrat ståndpunkttagande från utskottets eller riksdagsmajoritetens sida. Vi mena på högerhåll, att den uppfattning, som utskottets majoritet här givit tillkänna, inte är alldeles överensstämmande med de verkliga förhållandena.

En förändring, som har kommit till synes, sedan detta svaga utskyldsstreck infördes — jag vill minnas, att det var vid urtima riksdagen år 1918 — en förändring, som man märker sedan den tiden, är den starka stegringen av den kommunala utdebiteringen, och den står otvivelaktigt i ett visst orsakssammanhang med detta ändrade utskyldsstreck. Man finner sålunda, om man ser på utdebiteringen i landskommunerna, att denna i medeltal för åren 1921—1925 var kronor 6.95. År 1933 hade den stigit till 9.59, alltså en stegring med 38 %. I städerna är motsvarande stegring 27 %, och för landstingen, som också beröras av samma försvagade skattestreck, är stegringen 46 % i utdebiteringen. Denna starka stegring tyder enligt mitt förmenande alldeles ovedersägligen på, att vid beslut å kommunalstämmor samt vid val av ledamöter i kommunalfull-

Ang. skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.
(Forts.)

mäktige och stadsfullmäktige finnes en stor del bland väljarna, som inte ha samma intresse som andra att hålla utdebiteringen nere, antingen därför att de ha så få skattekronor eller därför att de inte räkna med att vara absolut tvungna att betala in de utdebiterade beloppen. I stället ha dessa personer ett ganska starkt intresse av den andra sidan av saken, alltså av de ändamål, till vilka ökningen i utdebiteringen skall användas, särskilt till sociala hjälpåtgärder.

Det finnes tyvärr ingen statistik över hur stor del av de personer, som kommit över 23 års ålder, som under olika år antingen ha haft ett mycket lågt påfört skattekrontal — alltså låt oss säga högst 2 skattekronor på landet eller 3 i stad — eller direkt häfta för obetalda kommunalutskylder för mer än ett år. Det skulle nog kunna tänkas, om man gjorde en sådan statistisk undersökning, att man komme fram till förvånande höga siffror. Man skulle kanske finna, att 20—30 % av de kommunalt röstberättigade äro i sådant läge, att de inte ha särskild olägenhet av utdebiteringens höjd, alltså inte ha något intresse av att hålla utdebiteringen nere. Och om läget i väljarkåren är sådant, då kan man inte förvåna sig över, att i besvärliga situationer den utvägen väljes, som erbjuder det minsta motståndet, nämligen en höjning av skattesatsen. Detta är sålunda en konsekvens av detta lindrade utskyldsstreck, som man tydligt kan märka sedan den tid, då detta utskyldsstreck infördes.

Men det är ytterligare en sak som jag vill framhålla, nämligen att det skärpta utskyldsstreck, som föreslås i högermotionerna till denna riksdag, ju inte innebär fullgjord skattebetalning under 3 år av 3 och alltså inte fullständigt fullgjord skattebetalning, utan att man nöjt sig med att föreslå 3 års fullgjord skattebetalning av 4. Detta är enligt min mening en nedsättning av fordringarna, som är högst väsentlig. Det brukar ju gentemot en skärpning av utskyldsstrecket alltid av socialdemokraterna framhållas, att en person på grund av arbetslöshet, oförvälad arbetslöshet, mycket lätt kommer i sådan situation, att han med bästa vilja i världen inte kan betala sina utskylder. Om man nu ser efter, hur detta skulle ställa sig med denna lindrigare skärpning, blir det ju på det sättet, att en person kan visserligen ett år ha haft god arbetsförtjänst på grund av full sysselsättning men under ett följande år bli arbetslös. Då har han rätt höga skatter för det tidigare året att betala, men för detta andra år, då han alltså är arbetslös, kan han ju inte bli påförd några nämnvärda skatter, som det kan vara någon svårighet för honom att erlagga, och han kan inte bli påförd nya skatter av någon tyngd, förrän han åter fått arbete. Och har han åter fått arbete, kan han igen betala de skatter, som komma att påföras honom på grund av den arbetsinkomst, han då får. Är det fråga om en person, som *vill* göra rätt för sig, *kan* han också efter denna lindrigare skärpning av utskyldsstrecket göra rätt för sig. Det notargument, som man tidigare anfört från socialdemokratiskt håll, menar jag har i hög grad förlorat sin betydelse, om man går in för den skärpning, som föreslagits i årets högermotioner.

I fråga om den föreslagna skärpningen vill jag också erinra om att i den i fjol antagna nya lagen om vägdistrikt infördes ett utskyldsstreck, som gick ut på tre års betalda vägskatter för att ha rösträtt vid val av vägombud, och det är alltså redan i det avseendet kraftigare än det utskyldsstreck, som här begäres. Men dessutom ingick i de fordringar, som där fastställdes för rösträtt, att vederbörande skulle ha antingen blivit påförd fastighetsskatt eller också blivit påförd minst tre skattekronor för kommunal inkomstskatt. Det är ju ett villkor, som går vida längre än det här varit fråga om.

Nu minnes säkerligen kammaren, att detta nya utskyldsstreck i fråga om

Ang. skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.
(Forts.)

vägskatten motiverades därmed, att vägstämmorna så uteslutande sysslade med ekonomiska och tekniska avgöranden och att det därför vore berättigat att lämna dem, som i det avseendet måste känna den ekonomiska tyngden, en större andel av avgöranderätten. Man bör emellertid icke blunda för att det är ytterst tyngande ekonomiska frågor, som vila också på kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige; och jämför man de utdebiterade beloppen, så finner man t. ex., att under åren 1930—1932 utdebiterade vägstämmorna i medeltal sammanlagt 30.5 miljoner kronor, under det att kommunalstämmor och -fullmäktige under samma tid utdebiterade i medeltal 130.3 miljoner kronor. Det är endast från landskommunerna jag tagit siffrorna, men jag har tagit dem så för att få en jämförelse med vägdistriktens utdebitering, och denna jämförelse visar, att det som uttages i kommunalskatt på landsbygden är tydligen mera än fyra gånger det belopp, som uttages i vägskatt. Och av den jämförelsen framgår ju, att den skärpning av det kommunala utskyldsstrecket, som begäres i motionerna och i reservationen till utskottets utlåtande, ingalunda är omotiverad.

Den reservation, som understöder högermotionerna, är biträdd endast av utskottets högerledamöter, men de ärade kammarledamöterna behagade finna, att utskottets ärade ordförande, herr Reuterskiöld, har bifogat en särskild reservation, och den går i själva verket, om man vill se på den, längre än högerreservationen. Det är alltså tämligen klart, att bakom detta krav på skärpt utskyldsstreck stå såväl riksdagens bondeförbundare som riksdagens högerledamöter. I fråga om folkpartiet var det ju så, att folkpartiet biträdde fjolårets riksdagsbeslut i fråga om det utskyldsstreck, som då infördes för rösträtt vid val av vägombud, under det att man nu icke biträder denna fordran på skärpt utskyldsstreck för kommunal rösträtt. Det förefaller mig, som om det skulle ligga en icke så liten inkonsekvens i denna inställning från folkpartiets sida. Men det kan ju hända, att meningarna bland folkpartiets ledamöter äro delade; på den punkten får man väl klarhet vid den votering, som eventuellt kommer till stånd.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till de i ärendet väckta högermotionerna.

Herr *Persson* i Grytterud instämde häruti.

Herr **Fast**: Herr talman! Jag tror icke, att det finnes någon anledning att nu taga upp de gamla rösträttsstriderna. Jag vill i detta sammanhang endast erinra om den uppgörelse, som träffades 1918, och om de skäl, som då förelågo för de ändringar, som den gången vidtogos. Sedan dess har detta ärende varit föremål vid upprepade tillfällen för riksdagens behandling, och man har städse kommit till den uppfattningen, att skäl till de ändringar, som motionärerna föreslagit, icke äro till finnandes. Jag måste säga, att några nya skäl icke ha anförts av motionärerna. Här har av en av reservanterna i dag framförts något, som skulle utgöra ett skäl, men jag måste säga, att på mig verkade det helt annat. Här fick denna kammare till sin stora häpnad höra, att sannolikt beror den stegrade utdebiteringen i kommunerna på att vi icke haft något kommunalt utskyldsstreck vid rösträtten. Jag måste säga, att jag är oerhört häpen, därför att detta yttrande är egentligen mera originellt än det har saklig tyngd över sig. Skulle det innebära en deklARATION från högerns sida, att man menar, att man skulle, om man haft större inflytande på den kommunala förvaltningen, sett bort från de svårigheter, som under de sista åren kommunerna haft att kämpa med i form av ökad arbetslöshet och fattig-

Ang. skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.

(Forts.)

vård, så måste jag säga, att det skälet utgör snarare ett avskräckande exempel än ett skäl för att införa det föreslagna skattestrecket. Jag tror, herr talman, att det i verkligheten icke haft ett spår att göra med den fråga vi nu diskutera. De kommunalt intresserade veta väl, att kommunernas utgiftsökningar berott av helt andra faktorer än de förhållanden vi i detta sammanhang diskutera.

För resten ber jag att få erinra om att motionärerna själva tyckas sväva på målet, då det gäller att draga konsekvenserna av den fullgjorda skatteplikten såsom rösträttsgrund. Man har endast velat taga bort rösträtten för den, som häftar för utskylder för flera än ett av de fyra sistförflutna åren. Vad innebär detta annat än ett erkännande av att förslaget måste leda till orimliga konsekvenser. I en tid, då tusenden och åter tusenden människor äro arbetslösa och då man vet, att kommunalskatten kommer två år efter det att inkomsten varit intjänad, måste jag säga, att om man till alla de lidanden, som dessa människor fått vara med om, också skulle lägga detta förnedrande att taga ifrån dem rösträtten, icke därför att de äro sämre medborgare än andra utan därför att de på grund av fattigdom och svårigheter icke kunnat betala sina skatter, så vore det grymt. Det duger icke bara med en hänvisning till att det är fullgjord skatteplikt under tre år av fyra man kräver, ty, som jag nämnde, är det så, att det är två år efter inkomstens intjänande som skatten utkräves.

Ett annat skäl som anföres är, att man i fråga om väglagen i fjol vidtog en skärpning av utskyldsstrecket, och nu kräver man, att de, som varit med om att införa denna anordning, i konsekvensens namn skola vara med även om motsvarande skärpning i skatteplikten, när det gäller den kommunala rösträtten. Det är icke min sak att svara på detta, utan det får man göra från andra grupper, som medverkat därtill. Men å andra sidan kan jag icke underlåta att erinra om att vägbeskattningen har sedan gammalt varit en intressebeskattning, som vi ännu icke äro fria från, och som kammarledamöterna väl veta, utgår denna skatt efter andra grunder än den kommunala inkomstskatten. Jag tror därför, att det skälet icke är bärande.

I övrigt vill jag säga, att om man skulle följa motionärerna, så leder det obönhörligen till att man får genomföra skattestreck även i fråga om den politiska rösträtten; och då komma vi till det förhållandet, att statens inkomst av inkomst- och förmögenhetsskatten utgör en mindre del än statens inkomst av de indirekta skatterna. Inkomsten på sprit och tobak är t. ex. större än inkomstskatten. Det kan leda till ganska lovande perspektiv, nämligen att man ställer det kravet, att man skall ha fullgjort även sina indirekta skatteförpliktelser, och för mig ställer sig detta perspektiv ganska förskräckande, då jag icke är någon vidare konsument av någondera varan. Även då det gäller kommunernas inkomster, är det så, att de icke bara äro beroende av den kommunala inkomstskatten. Kommunerna och särskilt städerna taga en betydande del av sina inkomster från de affärsdrivande verken såsom gas- och elektricitetsverken och andra anordningar, som kommunerna i affärssyfte anordnat och där man fastställt taxorna väsentligt högre än självkostnadspriset motiverar.

Jag menar således, att även i det avseendet leder motionärernas yrkande till orimliga konsekvenser. Dessutom kvarstår, att fordringen på fullgjord skattebetalning såsom ett moraliskt streck är ohållbar, så länge man icke kan skilja ut de försumliga skattebetalarna från dem, som utan egen förskyllan äro oförmögna att betala skatt. Motionärerna ha också tvingats att giva upp denna gamla tanke, därför att det icke är möjligt att åstadkomma det. I det lüget

Ang. skärpning av det kommunala utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.
(Forts.)

förefaller det, som om det vore ganska orimligt att kräva, att denna kammare i varje fall skulle gå in för den skärpning, som här ifrågasatts.

Jag tror, herr talman, att tillräckligt med skäl har anförts för att man bör bifalla utskottets hemställan, och jag ber därför att få yrka bifall till densamma.

Herr Eriksson i Toftered: Herr talman! Jag har vid detta utlåtande av-givit en blank reservation och känner mig därför skyldig att säga några ord.

Jag är i princip ense med herr Reuterskiöld, då han i sin reservation kräver skärpt utskyldsstreck i form av tre års skattebetalning, men jag har det oak-tat i utskottet biträtt högerreservanterna och röstat för bifall till motionerna, därför att jag är av den åsikten, att en person, som kan betala sin skatt, skall göra det. Och jag är absolut övertygad om att samma hänsynsfullhet, som de kommunala myndigheterna visa, då det gäller att medgiva avkortning av de-biterade utskylder för personer, som på grund av sjukdom eller annan giltig orsak äro urståndsatta att fullgöra skattebetalningen, kommer att iakttagas, även då det gäller att pröva, om det föreligger oförvallad anledning att icke betala skatten, när rösträtten skall fastställas. Jag har som sagt biträtt hö-gerreservanterna i utskottet, därför att jag anser, att ett bifall till motionerna dock skulle innebära ett steg i rätt riktning.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionerna.

Herr Olsson i Mora: Herr talman! Det kommunala utskyldsstrecket har diskuterats så många gånger i kammaren, att det icke gärna är möjligt att säga något nytt i denna fråga. Jag kan i varje fall icke göra det. Men jag kan icke heller se, att vare sig den förste ärade talaren eller den senaste förebragt någon övertygande motivering för sin ståndpunkt. Efter vad herr Fast redan anfört, kan jag utan att nu närmare ingå på principfrågan helt kort säga, att jag icke kan finna, att det av motionärerna framlagda förslaget utgör någon tillfredsställande lösning av det problem, som består i att så konstruera ett skattebetalningsstreck, att det icke från rösträtt orättfärdigt utesluter dem, som oförvallat häfta för ogulden skatt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Brädefors: Herr talman! När det talas om dem, som på grund av oförmåga icke kunna betala sin skatt, bör man undersöka vad orsaken är. Det är nu så, att den nuvarande lagen redan medger, att man av dem, som ha utmät-ningsbara tillgångar, kan uttaga den resterande skatten. Jag har senast vid lör-dagens plenum påvisat ett exempel på vilket sätt man utmäter hos bönderna de-ras enda inkomstkälla, deras ko, för att därmed få skatten betald. För de arbe-tare, som ha inkomst, finns det också en lag, som medger, att skatten kan utta-gas ur deras lön. Men beträffande dem, som icke betalat sin skatt och äro så fattiga, att de varken ha några tillgångar eller någon inkomst, där kan man med dessa lagar icke utmäta skatten. Att uttaga skatten av dem är omöjligt, även om det stiftas vilka lagar som helst. Här blir endast resultatet, att man utestänger dessa människor, som icke med bästa vilja i världen kunna betala sin skatt, från de s. k. demokratiska rättigheter, som man säger, att den all-männa och lika rösträtten utgör en del av.

Det är litet märkvärdigt, att dessa herrar, som ha motionerat om detta, vid andra tillfällen förklarat sig vara anhängare av demokratien, men en demokrati för dem, som alltså tillhöra överklassen, medan för den klass däremot, som står under dem och undertryckes av dem, icke denna demokrati gäller. Detta visas

Ang. skärpning av det kommunala utskyldsstreetet såsom rösträttsvillkor.

(Forts.)

tydligt just av denna motion om skärpning av skattestreetet. Den är ingenting annat än det vanliga försöket från högerhåll att uppreså sådana skrankor och bestämmelser för arbetare och fattiga bönder, att de under sådana förhållanden mista även det lilla av rättigheter, som de förut tillkämpat sig, och som de hittills utnyttjat.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Lundell, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 5.

Härpå förekom till behandling konstitutionsutskottets utlåtande, nr 19, angående Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm ävensom i anledning av propositionen väckta motioner.

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m.

Till konstitutionsutskottets handläggning hade hänvisats en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 184, däri Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm.

I samband med propositionen hade utskottet till behandling förehaft följande i anledning av densamma väckta motioner:

inom första kammaren:

nr 314 av herr *Bagge m. fl.*, samt

inom andra kammaren:

nr 514 av herr *Nyblom*;

nr 523 av herr *Carlson m. fl.*;

nr 550 av herr *Lindman m. fl.*; och

nr 566 av herr *Ossbahr*.

I de likalydande motionerna I: 314 och II: 550 hade hemställts, att riksdagen ville i förslaget till lag om kommunalstyrelse i Stockholm vidtaga vissa närmare angivna ändringar i fråga om stadgandena rörande kvalificerad majoritet vid visst skattetryck, i fråga om val av kommunala revisorer, i fråga om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och i fråga om obehörig-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
het för den att vara ledamot av nämnd eller styrelse, som innehade avlönad anställning inom nämndens eller styrelsens arbetsområde.

I motionen II: 514 hade föreslagits, att riksdagen ville för sin del besluta, att i 11 § i den föreslagna lagen fullgjord skattebetalning skulle införas såsom ytterligare behörighetsvillkor för stadsfullmäktige samt att 44 § i lagen skulle så avfattas, att därav klart framginge, att de för stadsfullmäktige gällande behörighetsvillkoren även skulle gälla för valda ledamöter av stadskollegiet och alla stadens nämnder, oavsett om de i sagda lag i övrigt omförmäldes eller icke.

I motionen II: 523 hade yrkats, att riksdagen vid behandling av det i propositionen framlagda lagförslaget måtte dels besluta att bland behörighetsvillkoren i 11 § införa ett stadgande av innebörd, att den ej kunde vara stadsfullmäktig, som häftade för honom påförda utskylder till staden, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren, dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till nästkommande års riksdag avseende motsvarande ändringar i andra kommunalförfattningar.

Slutligen hade i motionen II: 566 föreslagits, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av det i propositionen framlagda lagförslaget, att den i gällande förordning om kommunalstyrelse i Stockholm stadgade allmänna underställningsplikten bibehölls, att 28 § 1 mom. i lagförslaget erhöles viss föreslagen lydelse samt att ny paragrafering verkställdes under varje kapitel.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat i oförändrat skick antagas, måtte i anledning av propositionen samt motionerna I: 314 samt II: 514, 523 och 550 för sin del antaga i punkten intagna förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm samt till lag om ändrad lydelse av 3 § lagen om folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 (nr 58);

2) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om särskild utredning av frågan om stadsfullmäktigevalens i Stockholm förläggande till september månad samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen gäve anledning;

3) att riksdagen ville med anledning av motionerna II: 514 och 523 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t i anslutning till riksdagens i skrivelser åren 1930 (nr 330) och 1934 (nr 292) gjorda uttalanden efter verkställd allsidig utredning av frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag måtte för 1936 års riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser i ämnet; samt

4) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro fogade åtskilliga under särskilda punkter antecknade reservationer.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr **Hallén**, som anförde: Herr talman! I avseende på föredragningen av detta konstitutionsutskottets utlåtande nr 19 tillåter jag mig hemställa, att det samma må företagas till avgörande punktvis och punkten 1) på det sätt, att först föredragas vart för sig de av utskottet framlagda lagförslagen, förslaget till

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
lag om kommunalstyrelse i Stockholm paragrafvis och, där så erfordras, momentvis samt promulgationsbestämmelserna och rubriken, *att* därefter utskottets hemställan föredrages, och vidare, *att* vid behandlingen av den paragraf, varom först uppstår överläggning, denna må omfatta ärendet i dess helhet, *samt att* lagtext icke må behöva uppläsa i vidare mån än då det av någon kammarens ledamot begäres.

Denna hemställan bifölles.

Punkten 1.

I enlighet med kammarens beslut angående föredragnings sättet upptogs först till behandling *utskottets förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm.*

Efter föredragning av 1 § yttrade:

Herr **Hallén**: Herr talman! Mina damer och herrar! Det föreliggande förslaget till revision av kommunalförordningen i Stockholm bör ses i samband med den stora revision av våra kommunallagar, som genomfördes vid 1930 års riksdag. I huvudsak torde det väl vara så, att såväl konstitutionsutskottet som även riksdagen gilla det kungl. förslaget. Det finns emellertid vissa punkter, där avvikelser ägt rum såväl ifrån förslaget som också ifråga om uppfattningen utskottets ledamöter emellan. Jag skall tillåta mig att i anslutning till den nyss godkända föredragningsordningen, herr talman, redan nu anknäta några reflexioner särskilt till den paragraf i lagförslaget, nämligen 11 §, i vilken utskottsmajoriteten har infört den bestämmelsen angående valbarhetsvillkoren för kommunala uppdrag, att man icke skall häfta för oguldna utskyl-der till staden.

Det skulle kanske icke behövas att upptaga en så värst stor debatt om den frågan. Vid föregående tillfällen, särskilt vid 1930 års riksdag, ha vi grundligt debatterat denna sak och något även vid 1934 års riksdag. Vi ha därvid deklarerat från socialdemokratiskt håll, att vi äro eniga om själva principen, att den, som är med om att bestämma om andra medborgares skattskyldighet, bör själv också ha fullgjort sina prestanda i det hänseendet. Om den principen råder fullständig enighet. Det kan icke starkt nog betonas. Men vi anse, att ett inryckande i lagen av en sådan föreskrift kommer att rent praktiskt leda till en hel del orimliga konsekvenser.

Jag vädjar till kammaren att, om den icke förut gjort det, taga del av vad Kungl. Maj:ts proposition refererat av de yttranden, som på grund av gjorda remisser ut till kommunala myndigheter inkommit i detta ärende. Man finner exempelvis på sidan 63 i Kungl. Maj:ts proposition, huru en del myndigheter uttala allvarliga betänkligheter mot att inrycka dessa nya valbarhetsbestämmelser. Så t. ex. framhålla kommunalfullmäktige i en norrlandskommun, Hässjö att om man skulle införa dessa bestämmelser, skulle det uppstå allvarliga svårigheter för kommunalstyrelsen särskilt i en tid, som den dåvarande — det gällde hösten 1933 — då mer än $\frac{2}{3}$ av de skattskyldiga häftade för oguldna utskyl-der och alltså en stor del av kommunalfullmäktige skulle blivit tvungna att avgå. Det är ganska typiskt, att särskilt norrlandskommunerna uttala sin oro för varthän det skall leda med en sådan skärpning. Det uttalas exempelvis av kommunalfullmäktige i Bureå — det är också en kommun uppe i Norrland — att kravet på fullgjord skattebetalning icke skulle gälla skolstyrelse. Det låter ganska egenartat, men det visar blott kommunalmännens oro för att de skola gå miste om en del kvalificerade krafter i sitt kommunala arbete. Denna lilla kommun däruppe har särskilt skolväsendet i tankarna och

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
misstänker, att nu kanske komma flera av våra mera meriterade och kunniga män inom skolstyrelsen att falla för detta, och det kommer folkbildningen och skolarbetet i våra bygder att fara illa av.

Jag vill vidare påpeka, att stadsfullmäktige i Uddevalla också uttalat sin oro för en sådan bestämmelse och mena, att skall den införas, borde den gälla endast valbarheten men icke behörigheten. Kammaren erinrar sig säkert skillnaden på detta. Valbarhetsvillkoret gäller alltså endast vid själva valtillfället, under det att behörigheten innebär, att man under hela valperioden, i regel fyra år, skall vara kvalificerad, d. v. s. man får icke under denna tid häfta för oguldna utskylder. Stadsfullmäktige i Uddevalla ha mycket väl förstått, att denna bestämmelse kan få en synnerligen odiös och förhatlig karaktär, och vill därför, att man skall begränsa den blott till frågan om valbarheten. Jag återkommer om ett litet ögonblick till varthän det eljest kan leda.

Sedan tillåter jag mig att erinra om svenska landstingsförbundet, som ingalunda är någon samling rabulister och radikaler, där en, om jag minns rätt, betydande borgerlig majoritet uttalat sig mot att dessa kvalifikationsgrunder skulle komma i tillämpning för landstingen, och förbundet får man väl anse sakkunnigt på detta område. Nu har emellertid utskottet, såsom vi se litet längre fram, i anslutning till de bestämmelser för Stockholm, som här införts, hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära utredning om att få bestämmelserna om detta utskyldsstreck genomförda för övriga kommunala förtroendeuppdrag, och dit räknas ju, såsom vi veta, landstingsmannauppdraget.

Jag vill också fästa kammarens uppmärksamhet på att länsstyrelsen i Skaraborgs län särskilt sagt ifrån att det bleve nödvändigt att införa skyldighet att insända och registrera uppgifter om förhållanden, som inverkade på behörigheten, då prövningen av uppkommande behörighetsfrågor därigenom skulle underlättas. Har någon tänkt på vilka underliga perspektiv som böra öppna sig? Jo, det betyder, att så fort man i en valkommitté eller eljest skall söka ut sina representanter i varjehanda styrelser och nämnder, kommer det att bli ett oerhört besvärligt arbete att taga reda på, om till äventyrs vederbörande kandidat blivit på efterkälken med sina kommunalutskylder på sista uppborädsstämman i december, om han figurerar i restlängden vid årets slut eller icke. Vem skall taga reda på allt detta? Jo, då säger länsstyrelsen i Skaraborgs län mycket uppriktigt, att det vore nästan bäst att genom administrativa bestämmelser reglera denna rapportskyldighet, då ju icke kommunalnämnder eller drätselkammare känna till den saken. Styrelsen för svenska stadsförbundet har heller icke varit blind för vilka besvärligheter som kunna uppstå. Den säger nämligen, att »någon registrering icke vore erforderlig enligt den sakkunniges förslag, men att, om obehörigheten utsträcktes till andra kommunala uppdrag, arbetet inom valkommittéerna i åtminstone de största städerna skulle bliva ytterligt besvärligt», och ifrågasätter därför en föreskrift om uppgiftsskyldighet från uppborädsmyndigheternas sida, vilket skulle underlätta prövningen. Alltså skola dessa uppborädsmyndigheter vid varje årsskifte hålla de kommunala myndigheterna à jour med huru de olika kandidaterna fullgjort sina skyldigheter. Men även detta är nästan orimligt. Icke kan, låt mig säga, en uppborädsmyndighet i Göteborg ha en aning om på vilken göteborgare t. ex. den och den valkommittéen behagar låta sina blickar falla för att få honom att taga emot det eller det uppdraget. Det blir en trasslig och krånglig historia.

Stadsförbundet säger också, att ett officiellt fastslående av behörigheten skulle också utesluta trakasserier från partiledningars sida. Ja, där ha vi, mina damer och herrar, verkligen den riktigt ömma punkten. Tänk efter,

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

huru det skulle kunna gå! Jag tar följande exempel: En affärsman i en storstad, Stockholm, Göteborg eller någon sådan stad, har på grund av tautiemer och annat kanske en synnerligen hög lön, låt oss säga, år 1935. Av någon anledning blir det ändringar i företaget, och han mister hela sin inkomst — han kanske icke går i konkurs — men han mister sin inkomst, och under nästa år har denne man kanske blott 4- å 5.000 kronor i årsinkomst. Härmed måste i varje fall skatten för denna höga inkomst betalas, men först år 1937 skall han erlägga kommunalutskylder för denna inkomst. Denne man klarar kanske första uppbördsstämman i februari eller mars. Han kanske klarar även andra uppbördsstämman. Men han stupar på den tredje uppbördsstämman. Den mannen är kanske en duglig kommunalman, som suttit med i viktiga förvaltningsgrenar. Vad skall då inträffa? Jo, han skall förklaras inkompetent, han duger icke längre, även om han oförskyllt och ofrivilligt blivit på efterkälken med sina utskylder, och han avföres från det kommunala arbetet inom staden. Är det någon människa, som rimligtvis kan försvara en sådan anordning? Det är faktiskt, såsom styrelsen för svenska stadsförbundet säger, att man kan befara ganska odösa och förhatliga intriger, om man icke går in för principen om hela denna apparat med rapporteringsskyldighet om huruvida den och den betalt sina utskylder. Skulle det ordnas på annat sätt, skulle det mycket väl kunna tänkas, att partiledning inom stadsfullmäktige ville liksom slå ned på den mannen. Man har hört glunkas om att han icke klarat sina utskylder och så fram i januari påpekar man blott detta, ifall han icke själv tar konsekvenserna och avgår, och så blir man av med en politisk motståndare. Det är klart, att det kan leda till obehagliga och ledsamma konsekvenser.

Sedan skulle jag vilja säga något till dem av kammarens borgerliga representanter, som för en liten stund sedan voro med om att avvisa högerns kommunala rösträttsmotion. Det är, såsom herr socialministern riktigt anmärker, ganska inkonsekvent, att man först, när det gäller den allmänna rösträtten, erkänner, att det är omöjligt att genomföra denna skillnad mellan, vad vi i rösträttsstriden kallade får och getter, d. v. s. mellan medvetna skattesolkare och dem, som utan eget förvållande äro ur stånd att betala sina skatter — vi veta, att den alexanderssonska utredningen på sin tid visade, att det var faktiskt ogörligt att åstadkomma någon boskillnad mellan dem, som kommit på efterkälken med sina utskylder — men så hux flux, så fort det gäller dem, som ha förtroendeuppdrag, är det, som om alla dessa moraliska betänkligheter plötsligt voro försvunna. Jag vädjar icke minst till de kommunalmän på den borgerliga sidan, som nyss avvisade högermotionen, att i konsekvensens namn här intaga den rätta ståndpunkten.

Sedan vill jag också, herr talman, erinra om att, när nu konstitutionsutskottet gett sig in på att skriva en ny lagtext, tycker jag, att det minst sagt brister åtskilligt i förmågan hos majoriteten. Här ligga en hel del inkonsekvenser och blottor i öppen dag. Man inför dessa valbarhetsbestämmelser i § 11 och konsekvensbestämmelserna i § 44, och sedan inför man dem även för Stockholms folkskolestyrelse. Jag kan förstå, att det är ganska rimligt, att skall en person, som sitter i drätselnämnden eller annan nämnd eller har någon kommunal befattning här i staden, vara underkastad dessa besvärliga valbarhetsbestämmelser, är det icke mer än rätt, att en ledamot av folkskoledirektionen också är det. Då kan man emellertid fråga sig: Varför har utskottsmajoriteten alldeles hoppat förbi lagen om församlingsstyrelse i Stockholm? Tycker man, att det icke är så kinkigt, om en ledamot av kyrkofullmäktige i Oscars, Matteus, Maria, Katarina eller vilken annan huvudstadsförsamling det än gäller, fullgjort sina skyldigheter eller icke, eller är det så, att man menar.

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
att den saken kan få anstå, tills vi fått dessa bestämmelser genomförda över hela riket? Det är ganska egendomligt, när det gäller dessa, som skola vara ledamöter i kyrkoråden i de stora stadsförsamlingarna, som ha om hand ganska stora ekonomiska angelägenheter. Tänk blott på dessa väldiga donationer, vilkas räntor och avkastning skola fördelas bland de behövande inom olika kategorier genom kyrkorådets försorg eller tänk på dessa i Stockholm kvarvarande skolråd, som ha att ombesörja skollovskoloniverksamheten och som ha stora anslag och donationer till sitt förfogande! Den saken, menar man, kan man skjuta på. Den kan komma med i den allmänna utredningen. Nog måste man säga sig, att det är bra underligt, att utskottsmajoriteten, när den vill ta itu med Stockholms stad, skall lämna detta stora komplex alldeles utanför.

Utskottsmajoriteten gör emellertid mera än så, herr talman! Den har också skrivit ett övergångsstadgande, som jag tycker är ganska underligt och märkligt. Kammaren återfinner det i utskottsutlåtandet på sid. 32. Det sägs där, att »denna lag äger tillämpning i avseende å val av stadsfullmäktige samt ledamöter och suppleanter i stadens nämnder för tid, som helt och hållet infaller efter den 31 december 1935, men föranleder ej rubbning i beståndet av sådana val som eljest företagits före samma dag». Vad betyder egentligen denna övergångsbestämmelse? Jo, den betyder, att dessa valbarhetsbestämmelser skola under de närmaste åren tillämpas för somliga förtroendeuppdrag i Stockholms kommunalförvaltning men icke för andra. Först och främst gälla de icke på något sätt retroaktivt under fyraårsperioden för de redan valda stadsfullmäktigeledamöterna. Däremot träda de i kraft, antar jag, därest exempelvis om tre år skulle behövas ett fyllnadsval och det då skall utses en ny representant. Det märkliga är emellertid, att för en hel mängd kommunala nämnder och styrelser kommer detta icke att tillämpas förrän efter den 1 januari 1937, d. v. s. för en hel del folk kommer det att gälla med sina svåra konsekvenser, för andra däremot icke ett dugg.

Jag tillåter mig, innan jag slutar, herr talman, att erinra om en liten underlig inkonsekvens, som också visar, hur man har förhastat sig med denna bestämmelse. Det heter nämligen i § 11, att den skall vara utesluten, som häftar för honom påförda utskylder *till staden*, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren. Kommunalutskylder *till staden*, hur kommer det att verka? Jo, vi kunna tänka oss följande historia. En person flyttar från Sundbyberg, Saltsjöbaden, Djursholm eller något annat näraliggande samhälle in till Stockholm någon gång i oktober. Sedan han blivit kyrkoskriven i Stockholm, kommer han in i mantalslängden, som gäller från nyåret, och mannen i fråga blir så införd i den röstlängd, som upprättas i juli månad. Om han nu i december hemma i Sundbyberg, Djursholm etc. eller vad det är för samhälle häftar för kommunalutskylder, så är han faktiskt en sådan, som enligt utskottsmajoritetens förslag icke är värdig att inneha kommunala förtroendeuppdrag, men vad händer? Han häftar icke för några utskylder till Stockholms stad utan till Sundbyberg, Djursholm eller vad det är. Det blir en helt ovidkommande sak. Det är i alla fall, enligt utskottet, en utmärkt karl och han kan, så fort han kommit in i röstlängden, väljas till vad som helst. Nog måste väl kammaren erkänna, att så där i en hast och på en sinkadus bör man icke ge sig in på en lagskrivning.

Det ena med det andra gör, att jag och mina medreservanter hysa den fasta övertygelsen, att man här har förhastat sig, då man har velat få in denna bestämmelse för Stockholms kommunalförvaltning. Vi komma också på den punkten att vädja till kammaren och yrka avslag. Jag påpekar, att denna bestämmelse gäller icke blott Stockholms stad, utan betänkandet innehåller också ett skrivelseförslag, där man vill utvidga detta förfarande till hela den kom-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

munala förvaltningen i vårt land, både landstingen och de borgerliga och kyrkliga kommunerna över hela riket. Varhän detta skulle kunna leda, icke minst i många små fattiga och betryckta landskommuner, ligger i öppen dag.

Vi skola icke slå oss till ro med den tanken, att dessa svårigheter voro värst under arbetslöshets- och krisåren. Ingen människa vet, när åter vårt land kan skakas i sina grundvalar av en ny depressionstid. Då kunna kanske hela representationer eller stora grupper av kyrko- och kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige, om det än gäller aldrig så duktigt folk, diskvalificeras, och i stället skola kanske på bekostnad av kvaliteten varjehandas suppleanter rycka in, och att förändringen ej alltid komme att innebära en kvalitativ förstärkning av det kommunala arbetet i Sveriges församlingar och kommuner är uppenbart, och därför vilja vi yrka avslag på det föreliggande förslaget i den delen.

Herr Ossbahr: Av såväl herr Halléns anförande här i dag, som av den debatt, som tidigare förts i konstitutionsutskottet, synes mig framgå, att även de socialdemokratiska ledamöterna i princip äro ense med oss om riktigheten av en skärpning av valbarhetsvillkoren. Jag vill också erinra därom, att en på sin tid mycket framstående socialdemokratisk ledamot av utskottet, nämligen nuvarande statsrådet Engberg, förklarade, att det vore en oskriven lag, att man tillämpade denna princip. Har man på socialdemokratiskt håll verkligen denna uppfattning, borde man således icke ha något emot, att också denna uppfattning tager sig uttryck i själva lagstiftningen. Det måste dock under alla omständigheter vara en riktig synpunkt, att man fordrar, att de personer, som sitta i en beslutande församling och där avgöra den skattebörda, som skall drabba de olika skattebetalarna, själva också drabbas av en sådan börda och själva ha fullgjort sina skyldigheter till kommunen. Det kan naturligtvis tänkas vissa fall, då beklagliga omständigheter göra, att en person under sådana omständigheter icke längre kan deltaga i detta kommunala arbete, men med hänsyn till principens riktighet och styrka förefaller det mig, som om man icke på grund av ett eller annat i realiteten ganska enstaka undantagsfall borde underlåta att vidtaga en lagstiftningsåtgärd, som måste betraktas såsom överensstämmande med ett verkligt renlighetskrav.

Herr Hallén ville här göra gällande, att utskottet skulle hava förhastat sig på denna punkt. Gentemot detta vill jag endast hänvisa till den omständigheten, att riksdagen vid tvenne tidigare tillfällen, nämligen åren 1930 och 1934, tagit principiell ställning till dessa frågor, då riksdagen begärt en utredning om och framläggande av skärpta villkor i detta hänseende. Skulle riksdagen nu icke vilja följa utskottet på denna punkt, skulle detta i realiteten innebära, att, då riksdagen har ett tillfälle att tillämpa sin egen princip, den icke skulle begagna detta tillfälle.

Man kan naturligtvis diskutera, huruvida icke lagstiftningen, som herr Hallén påpekade, borde omfatta även lagen om församlingsstyrelse. Utskottet har emellertid här begränsat sig till den borgerliga kommunen, och därför har utskottet också vidtagit ändring i lagen om folkskoleväsendet men icke givit sig in på frågan om den lagstiftning, som berör den kyrkliga kommunen.

Eftersom debatt har uppstått, skall jag be att med några ord få beröra även en del av de synpunkter, som framförts från högerhåll i reservationerna. Jag inser mycket väl, att, framför allt med hänsyn till första kammarens ställningstagande i lördags, det icke tjänar mycket till att nu riva upp någon större strid, och detta är icke heller min avsikt. Jag skall därför fatta mig synnerligen kort.

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Jag skulle till en början, herr talman, endast vilja med några ord beröra den paragrafering av lagen, som blivit verkställd. Den sakkunnige föreslog för sin del ny paragrafering under varje kapitel, men den kungl. propositionen med biträde av utskottet föreslår löpande paragrafering genom hela lagen. Det måste dock medföra vissa olägenheter, när man på detta sätt genomför en löpande paragrafering, ty vid ändring av lagen av något vidlyftigare beskaffenhet måste man antingen ändra hela paragrafföljden eller också på ett onaturligt sätt sammanföra olika bestämmelser i en och samma paragraf. Ingen lag är ju bestående under så särdeles lång tid, och det hade varit ganska viktigt att man gjort en ram, som varit så smidig som möjlig, även med hänsyn till de omorganisationsplaner, som för närvarande föreligga beträffande den kommunala förvaltningen i Stockholm. Det hade under sådana omständigheter varit särskilt av behovet påkallat, att man erhållit en mera praktisk ram, inom vilken erforderliga jämkningar så småningom hade kunna verkställas utan någon rubbning av lagens paragrafering i dess helhet. Det är icke heller något enastående, att man paragraferar under varje kapitel. Jag vill hänvisa till jorddelningslagen av år 1926 och till lagen 1917 om fastighetsbildning i stad. Jag kan också hänvisa till ett helt komplex av civillagar och även till strafflagen. Med hänsyn till frågans utgång i första kammaren skall jag emellertid, herr talman, icke på denna punkt framställa något yrkande.

Av samma orsak skall jag icke heller närmare ge mig in på tvenne andra frågor, som berörs i reservationer från högerhåll, nämligen frågorna angående ersättning för representationsutgifter till presidiet i stadsfullmäktige och underställning av stadsfullmäktiges beslut i fråga om såväl laglighet som lämplighet under överståthållarämbetet. Jag inskränker mig till att endast hänvisa till reservationerna och min motion i berörda spörsmål.

Däremot skall jag be att med några ord få beröra en annan reservation, nämligen den, som avser frågan om en skrivelse angående valbarhet till ledamotskap av nämnder och styrelser av sådana personer, som inneha en avlönad anställning inom nämndens eller styrelsens arbetsområde. Det måste under alla omständigheter vara olämpligt och principiellt oriktigt, att en person, som innehar en avlönad ställning under en viss nämnd eller styrelse, insättes såsom ledamot av denna nämnd eller styrelse. Därigenom kommer han med nödvändighet att under utövandet av detta sitt ledamotskap i viss utsträckning representera intressen, som äro motsatta kommunens. Han kommer också att genom sitt ledamotskap kunna inverka på beslut, som beröra just hans egna intressen och de intressen, som representeras av den kår, han själv tillhör. Han måste på detta sätt med nödvändighet komma att intaga en ganska skev ställning. Därtill kommer den mycket betydelsefulla omständigheten, att han genom sitt ledamotskap i nämnden eller styrelsen kommer att i viss mån utöva ett kontrollanskap över sina egna förmän. Han blir, i viss utsträckning åtminstone, sin egen chefs överordnade, och denna omständighet framträder såsom mycket allvarlig och betänklig, särskilt då det gäller utnämningsfrågor och liknande spörsmål. Den situationen kan mycket väl inträda, att just en sådan ledamot kan hava avgörandet i sin hand i en dylik utnämnings- eller befordringsfråga. Det kan sålunda icke vara riktigt och rimligt, att en sådan befattningshavare under en nämnd eller styrelse på detta sätt i viss utsträckning utövar ett slags chefskap över sin egen chef och sina egna förmän.

Denna fråga är också ganska aktuell för Stockholms stads vidkommande med hänsyn till den stora utsträckning, vari den nuvarande majoriteten i Stockholms stadsfullmäktige insatt dylika befattningshavare såsom ledamöter av nämnder och styrelser. Man har till stöd för detta sitt handlingssätt åberopat den omständigheten, att dessa befattningshavare skulle representera ett

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

visst mått av sakkunskap, men gentemot detta vill jag dock erinra, att denna sakkunskap endast är jämförelsevis begränsad och att den vidare avser förhållanden, som icke äro nämnd- eller styrelsefrågor.

Jag vill i detta sammanhang också erinra därom, att man inom lagstiftningen på andra håll sökt råda bot för dylika missförhållanden. Jag pekar exempelvis på 23 § i lagen om ekonomiska föreningar, och jag hänvisar också till 62 § i aktiebolagslagen, där man intagit stadgande av ett ganska likartat innehåll.

Såvitt jag kan förstå, är utskottet egentligen i princip ense med reservanterna på denna punkt, men utskottet drar det oaktagade icke konsekvensen av denna sin principiella inställning. Utskottet erkänner, att skäl kunna anföras till stöd för våra krav och synpunkter, och utskottet anför även, att för ett slutligt bedömande av spörsmålet kräves en mera ingående utredning än den, som utskottet kunnat verkställa. Under sådana omständigheter kan jag icke finna annat än att en logisk följd av denna utskottets uppfattning hade varit en anslutning till reservationens krav på en förutsättningslös utredning i detta hänseende.

Jag skall emellertid, herr talman, icke längre upptaga tiden, åtminstone icke för närvarande, och beträffande den punkt, det nu närmast gäller, nämligen § 1, har jag intet yrkande.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Jag skall lika litet som i första kammaren, då detta ärende behandlades där, göra detta spörsmål om utskottets förslag eller den kungl. propositionen till någon stridsfråga av större betydelse, men jag anser mig skyldig att med några ord motivera den ståndpunkt, som den kungl. propositionen har intagit alldeles särskilt i fråga om spörsmålet om fullgjord skatteplikt såsom valbarhetsvillkor för stadsfullmäktigeledamotskap eller för andra kommunala förtroendesysslor i Stockholm. Jag kan nämligen icke erkänna, att utskottet i detta avseende har de bättre skälen på sin sida, och jag skall belysa detta med endast ett par exempel.

Vi ha nyligen genomlevat och ännu icke lyckats fullständigt komma ur en kris av mycket djupgående beskaffenhet. Under denna kris har det hänt i ett mycket stort antal kommuner i detta land, att praktiskt taget all industriell verksamhet har varit nedlagd under längre tid. Det har hänt ett stort antal kommuner, att industrier, av vilka praktiskt taget hela befolkningens inkomster varit beroende, ha blivit nedlagda utan att återigen upptagas. Det har betytt, att inkomstlöshet i vederbörande orter har drabbat praktiskt taget alla människor.

Jag skulle alldeles särskilt vilja rikta mig till representanterna på Bohuslänsbanken och Västernorrlandsbanken, om de icke äro villiga att vitsorda — ja, de kunna ju icke göra det, eftersom de icke höra på — att det finns kommuner alldeles särskilt kanske i Bohuslän, där praktiskt taget varje vuxen person har varit arbetslös under minst ett år i sträck.

Man har visserligen icke på denna punkt verkställt någon grundlig utredning, men det är mycket sannolikt, att om man haft en lagstiftning av det slag, som utskottet önskar genomförd för Stockholms stad, skulle det ha medfört, att man icke alls kunnat bestämma det bestämda antalet kommunalfullmäktigposter i vissa delar av landet. Förhållandena hava visserligen nu förbättrats, men under de perioder, som vi genomlevat, måste dock envar ha fått klart för sig, att vi åter en gång kunna råka in i precis lika svåra kriser och att vi en vacker dag kunna befinna oss i en situation likadan som den, som inträffade på hösten 1932 och föråret 1933. Jag för min del är övertygad

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
om att det kan bli sådana konsekvenser av en lagstiftning, visserligen icke för Stockholms stad, men utskottets mening kan väl icke vara att göra en undantagslagstiftning för Stockholms stad, utan går man in för principen, måste den överhuvud taget gälla för alla kommunalförfattningar i landet.

Det är den enda synpunkten, som jag hoppas att man här i kammaren vill ägna tillbörlig uppmärksamhet. Jag återupprepar min vädjan till herrar representanter på Västernorrlandsbanken och Bohuslänsbanken, att de skulle vara villiga att vitsorda, att sådana konsekvenser skulle kunna uppkomma, utan att någon människa, som där drabbats av arbetslöshet, skulle kunna göras ansvarig för de förhållanden, som uppstått.

Jag finner det rätt besynnerligt, att riksdagen skrivit mitt under en sådan kris och nu med en sådan kris så nära inpå sig fortfarande vidhåller detta krav, att det ovillkorligen skall fordras fullgjord skattskyldighet för valbarhet och behörighet i här berörda fall. Jag medger gärna, att det ligger något moraliskt tilltalande i detta krav, som utskottet här framfört, men vad som gör, att detta krav från moralisk synpunkt kan bli föremål för diskussion, är den omständigheten, att det finns vissa medborgare i landet, som moraliskt stå på de notoriska skatteskokarnas nivå, det är de s. k. falskdeklaranterna. Jag vill fästa uppmärksamheten på att, när det i Stockholm och, jag vill minnas, i Norrköping gjordes litet grundligare undersökningar beträffande enskilda personers deklARATIONER, man då upptäckte, att det icke är en så ovanlig företeelse, att människor söka undanhålla från skattskyldighet en del av sina inkomster. En person, som handlar på det sättet, blir icke diskvalificerad som representant för ett parti, vilket naturligtvis av misstag kan ha valt honom. Han är i alla fall vald, och han kommer icke att drabbas av ett streck av den beskaffenhet, utskottet föreslår.

Jag skall i detta sammanhang be att få föredraga ett kort stycke ur ett gammalt betänkande, som visserligen icke gäller valbarhetsvillkoren utan rösträttsvillkoren, men vad där uttalas, kan ju uppenbarligen lika väl även gälla skattestrecket som valbarhetsvillkor. Detta betänkande, som avgavs år 1918, avsåg förslag till revision av fattigvårds- och utskyldsstrecken. I spetsen för den kommitté, som avgav betänkandet, satt nuvarande justitierådet och dåvarande ledamoten av första kammaren Nils Alexanderson. Där göres följande påpekande: »Överhuvud torde det få betecknas som en svag ståndpunkt att upprätthålla ett utskyldsstreck av den art, att det i praktiken spelar en ringa roll. Måhända vill man härtill svara, att det ändock är viktigt 'för själva principens skull'. I så fall läser man dock göra sig skyldig till ett förbi-seende. Den *principiella* grundvalen för ett utskyldsstreck av typen 'ordentlighetsstreck' är ingalunda så stark, att den ej behöver till stöd påvisandet av streckets starka praktiska effektivitet. Denna principiella grund är nämligen ytterst kravet på social pliktuppfyllelse som förutsättning för rösträtt. Men då man erinrar sig, att lösdriveri, bettleri och all den brottslighet, som sonas med lägre straff än sex månaders straffarbete, i många fall jämväl grövre brottslighet, likvisst icke diskvalificera för rösträtt och i vårt land liksom i många andra knappt ens på allvar ifrågasatts böra tilläggas dylik verkan — att sålunda bland mycket annat falsk deklARATION för skattetaxering samt varje-handa annan oredlighet i skatteväg icke bereder den skyldige rösträttens förlust — så torde det vara obestriddigt, att ett strängt rättsteoretiskt försvar för föreskriften, att uraktlåtenhet att erlägga vissa utskylder, d. v. s. att gälda en civil penningskuld till det allmänna, däremot drabbas av denna påföljd, svår-ligen kan presteras.»

Jag måste säga, att det omdömet gäller lika fullt och helt i dag.

Det är klart, att man kan svara, att man icke sätter in lösdriverare, bettlare

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

och dylika personer som representanter i stadsfullmäktige eller kommunalfullmäktige, men jag vill fästa uppmärksamheten på att det icke finnes *lagligt* hinder för att sådana personer väljas till stadsfullmäktige även med det förslag, som utskottet framlägger, och att de sannolikt aldrig kunna komma att falla för det utskyldsstreck, som där föreslås, av det enkla skälet, att de icke tillhöra de skattskyldigas kategori. Den icke skattskyldige är alltjämt valbar till dessa församlingar.

Jag anser sålunda, att den argumentation, som presterats för utskottets ståndpunkt, icke är så stark. Det är icke fråga om vare sig verkliga rättsgrunder eller någon verklig argumentation, utan det är endast så, att det finns starka grupper inom riksdagen, som *vilja* ha detta streck. Det behövs egentligen ingen särskild motivering för att införa det. Det är en gammal dogmatisk ståndpunkt, om vilken jag för övrigt icke skall säga något.

Jag får uppriktigt bekänna, att om vi hade ett samhälle, där man verkligen kunde garantera medborgarna arbete och där oförvållad arbetslöshet praktiskt taget icke kunde uppkomma utan endast självförvållad, då skulle jag anse, att ett sådant streck verkligen vore diskutabelt, och då kunde man reflektera på det. Men nu ha vi icke ett samhälle, där man kan garantera medborgarna arbete, icke ens dem som äro förtroendemän i olika församlingar. Utan sådana garantier förefaller det, som om denna diskvalifikation av medborgarna vore ett slags extra straff, som man pålägger dem utöver det straff, som det för de flesta innebär att bliva arbetslösa eller kanske i några fall sjuka. Det var, vad jag ville säga om denna sak.

Beträffande det tillägg, som utskottet gjort till bestämmelserna om fordran på två tredjedels majoritet för beslut, behöver jag knappast yttra mig. Såvitt jag kan förstå, får det tillägget i denna lag icke någon praktisk betydelse. Det är ett uttryck för en uniformitetssträvan, som må ha skäl för sig, om man så tycker. Jag har utgått ifrån, att man skall lagstifta för de behov, som föreligga, men knappast lagstifta, när behov icke föreligger. Man torde i detta fall kunna säga, att det icke föreligger något behov av denna lagstiftning.

Jag kan måhända slippa att yttra mig ännu en gång i denna debatt, om jag nu begagnar detta tillfälle att uttala min tillfredsställelse med att utskottet önskar, att riksdagen skall skriva om valdagen. Det är enligt min uppfattning en nödvändig rationalisering av våra bestämmelser angående val, att man söker åstadkomma en praktisk koncentration för övrigt efter min mening icke endast till en bestämd månad utan till en bestämd dag för samtliga dessa val. Det är klart, att skall det komma ett lagförslag i detta ämne, kan det icke omfatta endast Stockholm utan måste även omfatta stadsfullmäktigeval i andra städer.

Därmed har jag yttrat min uppfattning om det förslag, som här föreligger. Som sagt har jag den meningen, att utskottets valbarhetsvillkor kunna vålla otrevligheter på sina håll men att de icke ha så stor betydelse. Man skall därför enligt min uppfattning icke göra dem till en större stridsfråga, än vad de förtjäna.

Under detta anförande hade herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr **Olsson** i Mora: Herr talman! Det är en gammal iakttagelse, att var och en tycker bäst om sina egna barn, och det är nog lika litet efter som före herr statsrådets yttrande möjligt, att härvidlag komma överens om vem som presterat de bästa skälen.

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Vad speciellt beträffar det i § 11 innefattade kravet på fullgjord skattskyldighet som valbarhetsgrund, är detta trots allt icke orimligare, än att det både i dag och tidigare, även från socialdemokratiskt håll uttryckligen förklarats, att man ingenting har att erinra mot den principen, att den som skall väljas till kommunala förtroendeuppdrag, bör ha fullgjort sin skattskyldighet. Man ställer alltså därvidlag kraven en smula strängare, än vad man gör i avseende å rösträtten. Man har emellertid tidigare framhållit, att det redan skulle existera en tyst överenskommelse härom, en oskriven lag och att en lagstiftning därför borde vara överflödig. För min del vill jag icke bestrida, att en sådan överenskommelse kan existera, men jag har själv kunnat konstatera, att den icke överallt iakttages. Jag har tvärtom funnit, att den på en del håll åsidosattes, även utan att sakliga skäl föreligga. Jag har personligen kännedom om fall, där skattesolkare i förtroendeställning äro de allra mest frikostiga, när det gäller att förorda anslag till nya ändamål och behov.

För min del har jag den bestämda uppfattningen, att detta icke kan vara till gagn för demokratin, och det är väsentligen därför, som jag har ansett mig böra biträda utskottets förslag på denna punkt. Jag har ansett mig så mycket hellre kunna göra detta, som det ju icke innebär någon principiell nyhet att i gällande lag inskriva en kvalifikationsgrund motsvarande den som av utskottet föreslagits. Det har icke hörts av, att man haft någon olägenhet av bestämmelsen, att den, som skall deltaga i taxeringsarbete, skall själv ha betalt sina utskylder.

Jag ber, herr talman, att med dessa få ord få yrka bifall till utskottets förslag, vilket i fråga om detta nya valbarhetsstreck fullständigt sammanfaller med en av folkpartiet väckt motion.

Herr Kilbom: Herr talman! Jag har inga invändningar att göra mot ett par av utskottets förslag till bestämmelser, nämligen för det första att tidpunkten för val av kommunala revisorer skall ändras. Jag har själv varit kommunal revisor i Stockholm och på grund av praktisk erfarenhet yrkat på en dylik ändring. Det var emellertid omöjligt att få igenom förslaget på grund av stadsfullmäktigemajoritetens ståndpunkt. På den punkten, som utslutande är av praktisk betydelse, måste jag sålunda hälsa utskottets förslag med tillfredsställelse.

Beträffande statsuppsikten över kommunalstyrelsen i Stockholm, innebär utskottets förslag också ett visst framsteg. Det är emellertid nog så betecknande för utskottet, att man gått med på denna förbättring därför, att man vill ha *uniformitet*, och icke på grund av att det föreligger någon orättvisa i de hittillsvarande metoderna, att Stockholms stadsfullmäktige skola stå mera under förmynderskap av Konungens troman, än vad fallet är med stadsfullmäktige i andra städer. Jag måste emellertid tillägga, att det nu framlagda förslaget endast innebär ett litet framsteg. Det ger icke Stockholms stad full rätt. Stockholms stadsfullmäktige äro icke, i vart fall icke i väsentliga hänseenden, att jämföra med stadsfullmäktige i någon stad i landsorten. Stockholms stadsfullmäktige äro på grund av kommunalförfattning, praxis och andra omständigheter, som icke behöva påpekas, mera att jämställa med ett landsting. Jag kan för den skull icke förstå, varför icke konstitutionsutskottet velat gå så långt, som saken i sig själv motiverar, nämligen att helt avskaffa det förmynderskap, som överståthållarämbetet alltjämt blir i tillfälle att utöva över stadsfullmäktige. På den punkten måste man alltså förbehålla sig rätten att fortsätta aktionen.

Men om jag således är nöjd i den första av de anförda punkterna och relativt nöjd i fråga om den andra punkten, måste jag konstatera, att så fort man

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

kommer över till de rent politiska bestämmelserna i den nya kommunalförfattningen för Stockholm, då visar det sig, att den medgörlighet, som utskotts-majoriteten förut visat, icke är till finnandes.

Låt oss till en början, herr talman, se på vad som föreslagits i fråga om bestämmelserna angående skärpt utskyldsstreck som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. Är det någon av herrarna i utskottet, som kan tala om för oss, vilka olägenheter som det hittills tillämpade förfarings-sättet medfört? Kan herr Ossbahr ge oss ett enda exempel från Stockholms stads kommunalförvaltning, vari han deltagit i många år, på att de hittills gällande mjukare bestämmelserna medfört svårigheter? Finns det under den tid, herr Ossbahr varit med i stadsfullmäktige, ett enda exempel på att i stadsfullmäktige blivit invald en person, som icke fullgjort sin skattskyldighet? Eller kan herr Ossbahr anföra ett exempel på att i någon för staden viktig nämnd och styrelse blivit invalda personer, som icke fullgjort sin skatteplikt? Om herr Ossbahr emellertid kan det, räcker det icke. Han måste också kunna bevisa, att vederbörande person underlåtit att fullgöra sin skatteplikt på grund av *bristande vilja*. Om herr Ossbahr icke kan det, måste jag hävda, att hans ståndpunkt är fientlig mot arbetarna, han vill klämma efter dem, som på grund av arbetslöshet eller sjukdom äro förhindrade att fullgöra sin skattskyldighet. Det skola vi icke sticka under stol med här, att den bestämmelse som utskottet föreslår kommer att i Stockholm gå ut över arbetarklassen, arbetarpartierna.

Jag satt senast i måndags kväll i stadsfullmäktige och reflekterade över, hur vist det var sörjt inom exempelvis folkpartiet för deras kommunala förtroendemän. Förutsättningen för att därvidlag skulle förekomma underlåtenhet att betala skatt på grund av arbetslöshet förefinnes i praktiken icke. De äro kommunala tjänstemän och i övrigt välhavande personer. För arbetarklassen är det däremot på det sättet, att de flesta representanterna eller en stor del av dem äro sådana, som i sitt dagliga arbete drabbas av kriser, alltså löpa risken att bli arbetslösa och på den grund under vissa perioder icke med bästa vilja i världen kunna fullgöra sin skattskyldighet. Innebörden i det förslag, som herrarna härvidlag gå in för, är, som sagt, ingen annan, än att de skola straffas för att de blivit arbetslösa.

Sedan behöver jag efter det anförande, som min partikamrat herr Ström höll på en tidigare punkt på föredragningslistan, icke yttra mig så mycket angående den kvalificerade majoriteten. Det kan erkännas riktigheten av vad statsrådet nyss förklarade, att i praktiken kommer icke bestämmelsen kanske att spela så stor roll. Men vem garanterar, att icke detta är första steget till vad herrarna syfta till med sina inlägg? Ätminstone herr Ossbahrs parti har klart och tydligt deklarerat, att det vill gå åtskilligt mycket längre. Om herrarna så ytterligt slå vakt om moralen och alla andra vackra synpunkter i nu förevarande avseende, höll jag på att säga, att herr Ossbahr alldeles saknar moral, då det gäller hans eget folk därvidlag. Ty hur är det nu? Det inträffade för något år sedan i Norrköping, att en partivän till mig, som var uppborädsman för gasverket och som valts till stadsfullmäktig, på grund av utslag i regeringsrätten efter överklagande av en högerman i Norrköping petades ur stadsfullmäktige. Men högermannen har varit fullkomligt blind, då det gällt hans egna partivänner, som stått närmare ansvarighetsplikt och redovisningsplikt än vad uppboräds mannen i gasverket gjorde. Då har ingen ingripit. Då föreligger intet utslag från regeringsrätten.

Då herr Ossbahr talar så vackert, att här i Stockholm — han syftade självklart på kommunalarbetarna — bör en kommunalarbetare icke få sitta i en nämnd, som han är underordnad, så tycker jag, att herr Ossbahr borde hava

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.) tagit ett annat exempel, som ligger honom mycket närmare till hands. Är det riktigt, att en ingenjör i Stockholms stads tjänst, lydande under en av stadens nämnder, sitter som ledamot icke bara av en nämnd, med vilken han som ingenjör har *synnerligen mycket att göra*, utan till på köpet som ledamot av Stockholms stadsfullmäktige och i kraft av denna sin ställning kan utöva inflytande på tillsättande av — skola vi säga — gatudirektör? Kunna vi få svar, öppet och bestämt, från högern, huruvida den finner det förkastligt, att en *kommunalarbetare*, som man här syftar på, sitter i en nämnd eller styrelse som är vederbörandes överordnade eller stadsfullmäktige, men alldeles riktigt, att en högerman, som är ingenjör i stadens tjänst, sitter i en nämnd eller styrelse eller stadsfullmäktige, vilka han direkt eller indirekt är underordnad och med vilkas ärenden han har mycket att göra och på vilkas avgöranden han kan öva ett mycket stort inflytande?

Det ena med det andra, herr talman, synes mig så uppenbart bevisa, att det härvidlag är fråga om ett *politiskt* ställningstagande, att vidare argumentation på den punkten är överflödig. Det är nog ingen tillfällighet, att vi i dag haft tre stycken frågor, i vilka samtliga högern undan för undan sedan en följd av år försökt flytta fram positionen och taga ifrån de arbetande klasserna de medborgerliga rättigheter, som vunnits under trycket av händelserna för ett femtontal år sedan ute i världen.

Jag måste säga, att om man från socialdemokratiskt håll vill understryka aldrig så mycket, att i princip bör gälla, att folk skall hava betalt sin skatt, finner jag ingen anledning att i detta sammanhang göra ett dylikt markerande. Skärpta bestämmelser för valbarhet drabbar nämligen arbetarklassen så uppenbart, att genomförandet och understrykandet av en sådan princip blir en klasständpunkt till fördel för de nu besittande.

Herr Lindmark: Herr talman! Jag skall endast säga några ord med anledning av det tillägg, som är gjort vid 11 § i föreliggande lagförslag.

Vad som här föreslås är endast ett fullföljande av vad riksdagen tidigare begärt, nämligen vid 1930 och 1934 års riksdagar. Det är icke något principiellt nytt, som här föreslås. Herr Olsson i Mora har redan påpekat, att i taxeringsförordningen finner man en motsvarande bestämmelse, ett motsvarande villkor för att kunna bli ledamot av taxeringsnämnd. Jag skall be att få komplettera hans uttalande på den punkten med att uppläsa just vad taxeringsförordningen säger i detta avseende. Det heter nämligen i 12 § av taxeringsförordningen, att i beskattningsnämnd »må ej annan väljas än den, som tillika under året näst före taxeringsåret haft att utgöra allmän kommunalskatt till kommunen eller statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och jämväl, i den mån utskylderna vid tiden för valet varit förfallna, erlagt desamma».

Nu är det visserligen så, att taxeringsförordningen icke är av kommunallags natur. Men det är dock en lag, som riksdagen har antagit. Rent principiellt måste man medgiva, att har det befunnits vara riktigt att införa denna bestämmelse i taxeringsförordningen, tala ju starka skäl för att bestämmelsen också får gälla, när det gäller val av de personer och nämnder, som skola hava att besluta om utgifternas storlek. Taxeringsnämnderna skola bestämma och fastslå, *vilka* som skola betala skatt och *grunderna* för skattens uttagande. De kommunala myndigheterna, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige, i föreliggande fall stadsfullmäktige i Stockholm, skola bestämma utgifternas *storlek*. Här ligga principiellt sett båda dessa författningar i samma linje. Vad som här föreslås är endast ett fullföljande av vad som finnes infört i skatteförordningarna.

Herr Kilbom pekade på, att det är politiska synpunkter, som fått vara be-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

stämmande vid utskottets ställningstagande i denna fråga. Ja, det må vara hänt, att det är så. Det synes mig, att det icke behöves vara något underbetyg för frågans behandling, att politiska synpunkter fått göra sig gällande. Ty icke innebär det i och för sig, att en synpunkt behöves vara oriktig eller undermålig, om den också skulle hava fått sin bestämning av politiska förhållanden.

Herr Kilbom frågade, om vi hade haft några olägenheter av förhållandena, sådana de för närvarande äro och hittills varit. Vederbörande hava ju i stort sett betalat skatten. Och i den av socialdemokraterna vid utskottets utlåtande fogade reservationen göres också det uttalandet, att vederbörande komma i allt större utsträckning att se till, att de som skola inväljas i förtroendenämnder också skola hava betalat sin skatt. Men om detta är riktigt, att man redan nu försöker fullfölja denna i och för sig själv riktiga princip, torde det knappast vara någon risk att lagstifta på området. Om man endast i lag fastslår en sak, som redan blivit i praktiken tillämpad, är det en gammal känd regel, att den lagen har de största utsikter att också bliva efterlevd. Den strider sålunda icke mot den allmänna folkmeningen eller folkuppfattningen. Vad som här föreslås är endast ett renlighetskrav i högre och viktigare grad än när det gäller att utöva sin allmänna rösträtt, att den, som fått förtroendet att bestämma om skattens storlek, han skall också själv hava känt förpliktelsen att betala skatt på ett sådant sätt, att han har fullgjort sin skattskyldighet.

Det är icke riktigt, som herr Kilbom säger, att denna bestämmelse endast kommer att träffa arbetarna. Den kommer att träffa vem som helst, vilken medborgare som helst, som har gjort sig skyldig till underlåtenhet att betala skatt. Den kan träffa tjänstemän och näringsidkare och i övrigt, som sagt, vem som helst.

Jag ber, herr talman, med dessa ord att få yrka bifall till utskottets förslag på ifrågavarande punkt.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr **Höglund**: Herr andre vice talman! Jag skall be att få yttra några få ord om ett par punkter i föreliggande förslag.

Jag vill börja med att understryka riktigheten i vad de socialdemokratiska reservanternas anført beträffande kravet på skärpt utskyldsstreck som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag, när i deras reservation säges: »I likhet med vad som reservationsledes uttalades år 1930, känner sig utskottet övertygat därom, att utvecklingen går i den riktningen, att såväl de valda förtroendemännen som de politiska partierna skola bemöda sig om att utan lagstiftningens ingripande ytterligare nedbringa antalet av här påtalade undantagsfall.»

Jag kan naturligtvis icke svara för, hur det är ställt inom de borgerliga partierna i huvudstaden i detta hänseende, och i vad mån de uttalanden, som här äro gjorda från reservanternas sida, kunna gälla dessa partier. Det får herr Ossbahr åtaga sig att göra. Men såsom tillhörande ledningen av den socialdemokratiska partiorganisationen i Stockholm måste jag betyga, att denna organisation är utomordentligt angelägen att se till och efterhöra beträffande de kandidater, som framföras från socialdemokratiskt håll till kommunala förtroendeuppdrag, att de fullgjort sin skattskyldighet till både stat och kommun. Ur den synpunkten tror jag, att det är fullkomligt överflödigt, att man skulle skapa ett sådant här särskilt streck för huvudstadens vidkommande.

Den siste ärade talaren framhöll dels med hänvisning till taxeringsförfattningens bestämmelser och dels med hänvisning till denna redan antydda praxis, att det vore fullkomligt logiskt att i anslutning härtill antaga en dylik bestäm-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
melse. Det kan ju förefalla, rent formellt betraktat, vara så. Men det har redan sagts och visats, att det förekommer och kan förekomma åtskilliga undantag, då en person med levande kommunalt intresse och med gott anseende kan komma i en sådan situation, att han tillfälligt icke kunnat fullgöra sin skattskyldighet, och då det i alla fall kan vara ett intresse från det allmännas synpunkt att bevara hans kraft i det kommunala arbetet. Just för dessa undantags skull hava vi hävdadt, att det är onödigt att genomföra en lagstiftning, som skulle omöjliggöra, att sådana personer användas i det kommunala arbetet.

Jag tror icke, att detta är någon stor sak. Men å andra sidan menar jag, att det finnes ingen anledning att forcera fram bestämmelser, som lägga hinder i vägen för ett förnuftigt utnyttjande av de personer man har i det kommunala arbetet, när de händelsevis i ett eller annat undantagsfall skulle tänkas falla för en sådan här bestämmelse.

Jag begärde emellertid närmast ordet i anledning av herr Ossbahrs anförande i fråga om huruvida en person, som innehar en avlönad befattning under en viss nämnd eller styrelse, skall kunna tillhöra denna nämnd eller styrelse. Då vill jag redan här passa på att flika in, att herr Kilbom gjorde sig skyldig till ett missförstånd, när han trodde, att herr Ossbahr endast ville utestänga kroppsarbetare från sådan valbarhet. Det gäller även tjänstemännen. Det står uttryckligen talat om »den, som innehar avlönad anställning». Herr Ossbahr och hans parti, som företråda detta krav, hava väl i detta krav innefattat både kroppsarbetare och tjänstemän. Herr Ossbahr säger, att det är både olämpligt och principiellt oriktigt, att en anställd skall hava dylika poster i sådana nämnder eller styrelser.

Jag skall icke tvista så mycket om själva principen. Den kan man hava olika meningar om, ehuru jag för min del icke erkänner, att den princip, som herr Ossbahr företräder, är riktig. Men om det vore så, som han gör gällande och utgår ifrån, att i dessa nämnder och styrelser i huvudstaden avgöras de anställdas intressefrågor, deras löner och anställningsförhållanden i övrigt, skulle jag erkänna, att det funnes mycket, som talade för den principen, även om det finnes åtskilligt, som i alla fall talar för, att de anställda skulle hava viss representation i sådana nämnder. Men detta är, som herr Ossbahr väl vet, icke alls förhållandet i huvudstaden. Om vi taga arbetarna under gatunämnden eller industriverksstyrelsen, slakthus- och saluhallsstyrelsen eller andra nämnder och styrelser, så äro dessa arbetare kollektivanställda. Deras avtal regleras icke av de nämnder, under vilka de arbeta. Om en kommunalarbetare är insatt i gatunämnden, så är det icke gatunämnden, som avgör frågan om hans anställningsförhållanden. Det går genom en särskild nämnd, löneavtalsnämnden, och blir föremål för särskilda kollektivavtal mellan staden och den arbetargrupp, det gäller, d. v. s. dess organisation.

Det kan överhuvud taget icke förekomma sådana intressefrågor till avgörande i dessa nämnder, som gälla de anställda, utan det blir frågor av rent allmän natur, som föreligga till beslut inom dessa nämnder. Om en anställd där kan med skäl och rätt få framföra sina meningar, är det ofta till gagn för avgörandet, att den sakkunskap, som de anställda själva hava, där får komma till uttryck.

Vi hava i Stockholms stad — det är riktigt som herr Ossbahr säger — i stor utsträckning tillämpat detta system såsom en form av ekonomisk demokrati, sedan vi funnit genom exempel från Göteborg och möjligen något annat håll, att det icke gick att genomföra en sådan demokrati i form av exempelvis bildandet av driftsråd, en tanke, man stundom varit inne på. Detta har icke låtit sig göra. Det är författningsstridigt. Då hava vi för vår del ansett det rim-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

ligt, berättigat och gagneligt även ur det allmännas synpunkt, att de anställda skulle kunna få någon invald i sådana nämnder och styrelser. Detta gäller icke bara kroppsarbetarna utan även tjänstemännen, som även i vissa nämnder äro representerade.

Även när det gäller tjänstemännen och deras intressen i dessa nämnder och styrelser, så avgöras deras löne- och arbetsförhållanden icke i den nämnd, där de kunna sitta som ledamöter, utan i en speciell nämnd, tjänstenämnden. Jag tror att ingen motsatt sig, att tjänstemännen och deras organisation äro företrädare med en speciell representant för att kunna tillhandagå med sakkunskap och med att framföra de synpunkter, som de anställda kunna hava på deras speciella intressefrågor. Men det ligger vid sidan om det slags representation, som det här är fråga om.

Herr Ossbahr anförde, att det icke bara vore principiellt oriktigt utan också olämpligt.

Ja, jag skulle kunna inskjuta här — jag ser herr Olsson i Mora där borta — att jag glömde säga något beträffande det skärpta utskyldsstreet, som han talade så varmt för, då han anförde, att han kände fall, då notoriska skatteskolare skulle hava varit med om och varit de ivrigaste för att bevilja medel till stora utgifter. Då vill jag fråga, om denna erfarenhet var från Stockholm. Nej, det var den icke, hör jag. Det skulle hava varit intressant att få veta det fallet. Jag skulle för min del gärna hava varit med om att beivra det-samma.

På samma sätt, när herr Ossbahr talade om olämpligheten av detta system, hava vi sagt många gånger, då vi diskuterat detta i Stockholms stadsfullmäktige, och jag upprepar det: Om ni kan påvisa ett enda fall, där en dylik representation visat sig olämplig, om ni kan säga, att det var olämpligt att välja in en kommunalarbetare i gatunämnden eller en industriverksarbetare i industriverksstyrelsen etc., skola vi vara med om att korrigera detta. Kunta ni påvisa, att det lett till en enda nackdel för Stockholms stad, skola vi vara med om att frivilligt, utan lagstiftning, taga bort denna representant ur nämnden. Jag påstår här, att det *icke* har kunnat påvisas *ett enda* sådant exempel i Stockholms stads hela förvaltning, och därför är detta krav fullständigt uppkonstruerat och har ingen som helst reell grundval. Det är en princip, som man påstår vara riktig, men man kan icke anföra något konkret material från huvudstadens förvaltning såsom stöd för riktigheten i denna princip. I själva verket är det snarare så, att denna representation nog mycket överskattats till sin betydelse, och detta icke endast på borgerligt håll, där man är motståndare till den, utan även på arbetarhåll, där man är anhängare till densamma, men där man nog funnit, att den icke alls har den stora effekt för de anställda, som man måhända tidigare föreställt sig. Ur den synpunkten skulle nog arbetarna själva kunna med en viss resignation betrakta ett beslut, som ginge i den riktning, som herr Ossbahr önskar. Men då det icke finns något bärande skäl för det, och då jag för min del tror, att det i alla fall är av ett visst gagn för det allmänna att knyta de anställda närmare till staden och den kommunala förvaltningen, kan man icke utan vidare falla till föga endast därför att det från visst håll drives en mycket livlig agitation i denna fråga.

Jag har alltså velat säga det, herr talman, att frågan visst icke har den aktualitet, som herr Ossbahr gjort gällande; den är i verkligheten icke alls aktuell längre för huvudstadens vidkommande. I varje fall bör man avvakta en närmare utredning av hela detta spörsmål, vilket även förutsattes i utskottets utlåtande, innan man skrider till någon som helst opinionsyttring för vidtagande av sådana restriktioner i fråga om de anställdas rätt till representation i stadens nämnder och styrelser.

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Herr **Hagberg** i Luleå: Jag ämnar icke, herr talman, gå in på någon utförlig granskning av föreliggande förslag ur principiella synpunkter. Jag skall begränsa mig till att beröra den ändring, som utskottet tillstyrkt i det av regeringen framlagda förslaget, en ändring, som ju jämväl innebär ett frångående av de direktiv, som riksdagen i denna fråga gav 1930. Jag avser då den ändring, som främst kommit till uttryck i utskottets förslag till § 11, och som gäller frågan om valbarhet.

Jag förstår för min del mycket väl högerens ståndpunkt i denna sak. Den har alltid velat, att den egentliga medborgarrätten i det här landet skall mätas med pengar. Det är dock litet svårare att förstå, att det svenska frisinnade folkpartiet även numera har accepterat samma lösen, att medborgarrätten heter pengar. Under den gamla rösträttsstridens dagar sjöng folket en visa om en bonde, som blev vald till riksdagsman på grund av att han hade en massa svin. Så drabbades svinen av svinpesten, som ödelade hela svinhjorden, och resultatet därav blev, att riksdagsmannen blev utslagen ur riksdagen. Detta föranledde många att fråga sig, om det var mannens kvalifikationer, som meriterade honom för uppdraget som riksdagsman, eller om det var de svin han hade, som fastställde, vilka kvalifikationer vederbörande ägde. Denna dråpliga liknelse illustrerar utmärkt, tycker jag, högerens uppfattning om vilka som skola ha medborgarrätt här i landet. Det är de, som äga många svin och ha gott om pengar. De som dåligt valt sina föräldrar, de som fötts på andra sidan egenomsgränsen i samhället, de skola, menar högern, ställas utan varje inflytande på de politiska och ekonomiska frågornas avgörande i samhället.

Det förekom härom dagen en diskussion i en fråga, som hade en viss släktskap med denna. Det anfördes därvid, att bl. a. kommunisternas ställningstagande till skatten gjorde, att man var tvungen gå in för en skärpning av såväl valbarhets- som rösträttsmöjligheterna. Vår inställning till beskattningen tål mycket väl en jämförelse med högerens egen inställning sådan den kommer till uttryck i praktiken. Vi vända oss icke emot att man tar ut skatter till nödvändiga ändamål, till folkundervisningen och sociala ändamål, för att bygga gator, landsvägar, vattenledningar o. s. v. Vi förstå mycket väl, att det är nödvändigt att uttaga sådana skatter. Vi vända oss emot, att man utager skatter för ändamål, som vi anse vara folkfientliga, för sådana ändamål, som den stora massan av Sveriges folk icke kan ha något intresse av. Och framför allt vända vi oss emot att man uttar skatter på det sätt, som man för närvarande gör i vårt land. Vi ha ju en riksbudget, där 70 % av samtliga skatteinkomster tagas ut på indirekt väg. Alla de skattesolkare bland arbetarna, som vederbörande möjligen kunna leta upp, komma i varje fall icke ifrån att betala dessa skatter, som måste betalas, då de köpa sitt kaffe eller andra livsförnödenheter. Vi ha vidare en direkt beskattningsform, som gynnar de stora inkomsttagarna och lägger orimliga bördor på de små i samhället. Jag såg härom dagen en utredning, som visade, att exempelvis en familj med 2.000 kronors årsinkomst måste betala 46 % av denna inkomst enbart för sin mat. Det är ju självklart, att för en sådan familj blir också inkomstskatten oerhört mycket drygare relativt taget, då så stor del av inkomsten måste användas för anskaffande av de nödvändiga livsförnödenheterna. När riksdagen har godkänt en av regeringen uppgjord stat, som innebär, att ägarna av landets naturrikedomar, av dess fabriker och verkstäder, nämligen bolagen och bankerna, skola betala icke fullt 4 % av samtliga direkta skatteinkomster till staten, så anser jag detta vara tillräckligt för att visa, huru orättfärdigt de nuvarande skatterna verka, och huru motiverat det är att bekämpa just denna form av beskattning.

Samma regel gäller inom de borgerliga kommunerna. Även där uttager

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

man en allt större del av skatterna på indirekt väg genom att hålla höga taxor för elektrisk ström, gas, transportmedel o. d. Detta betyder alltså redan nu, att ingen av samhällsmedborgarna, han må vara huru fattig och eländig som helst, undgår att betala åtminstone den indirekta skatten. Och vad beträffar den direkta skatten har man ju ordnat det så illfundigt, att arbetaren i allmänhet icke har någon möjlighet att undkomma beskattningen. Det nuvarande indrivningsförfarandet tvingar ju arbetsköparna — naturligtvis icke emot deras vilja; de äro givetvis fullt med om det — att göra avdrag på arbetarnas avlöningar för skatten. Arbetarna kunna därför icke, även om de skulle ha vilja därtill, komma ifrån att betala skatten. Det finns i verkligheten ingen i det här landet, som så samvetsgrant får fullgöra skattebetalningen, som just de arbetare, som äro anställda i produktionen. De kunna endast under en betingelse bliva efter med sin skatt. Den betingelsen är, att de bli arbetslösa eller drabbas av sjukdom eller någon olycka, som omöjliggör för skattemasen att taga in skatten från vederbörande. Det är *den enda förutsättning*, under vilken det stora flertalet av Sveriges arbetare kan undkomma att betala skatt. Därför bli högerns lamentationer på denna punkt egentligen bara ett tomt gyckelspel. De ta nämligen icke hänsyn till de verkliga förhållandena i samhället.

Låt oss å andra sidan betrakta en del av just de väljarlager, på vilka de borgerliga partierna stöda sig. Om man ser på de fall av falskdeklarerationer, som varje år förekomma i detta land, skall man finna, att det i huvudsak är bland s. k. bättre situerade och sålunda även i allmänhet högerns eller de borgerligas väljare, som det förekommer verkligt systematiska falskdeklarerationer, försök att undandraga kommun och stat vissa skatteinkomster. För arbetarnas del är en sådan falskdeklareration praktiskt taget alldeles utesluten. De kunna det icke, även om de skulle ha lust att praktisera metoden. Det är de faktiska förhållanden, som råda i detta land. Och jag vill understryka, att de fall av falskdeklareration, som komma till allmänhetens kännedom, säkert blott utgöra ett mindre antal. Den nuvarande skattelagstiftningen ger de rika stora möjligheter att undkomma beskattningen. Dessa fall av falskdeklareration tyckas emellertid icke påverka högern i den meningen, att den skulle anse det i och för sig vara någonting oförsvarligt eller orätt. Jag kan nämna exempel — jag behöver icke nämna några namn, fastän jag även kunde ange sådana — som visa, hur borgerliga, kommunalt ansvariga män gladeligen ställa sig bakom höga kommunala funktionärer, som blivit dömda för falskdeklareration. Vi ha bl. a. ett ganska färskt exempel i den vägen från norra Sverige, där en landstingsdirektör blev dömd för falskdeklareration, alltså försök att bedraga stat och kommun och landsting på inkomster. Men det hindrar icke, att man sedan i moralens namn talar om att var och en skall fullgöra sin skattskyldighet. Det hindrar icke alls de borgerliga från att slå vakt om vederbörande. Den här omnämnde mannen sitter fortfarande i samma position. Om man vill kan man anföra många sådana exempel, som visa, att när högern här försöker spela moraliskt indignerad över folk, som icke fullgör sina förpliktelser mot stat och kommun, så är det i verkligheten blott spel.

Det föreligger alltså det förhållandet, att det förslag till skärpning av § 11, som utskottet här avgivit, i realiteten riktar sig mot arbetarna och mot sådana arbetare, som drabbas av en olycka, sjukdom eller olyckshändelse, eller som bliva arbetslösa. Jag kan också nämna det, att såsom förhållandena ännu i dag äro på grund av § 23 i avtalen, det ofta är så, att de mest medvetna och mest klartänkta arbetarna, sådana arbetare, som deras kamrater helst se såsom sina representanter i kommunala institutioner, bli först utkastade i arbetslöshet. Dessa drabbas följaktligen också först av en sådan restriktiv bestäm-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
melse, som man här föreslagit. Därför är ju hela denna bestämmelse ingenting annat än en typisk klassbestämmelse riktad emot arbetarklassen, från de privilegierade i samhället riktad mot de fattigaste i samhället.

Det har sagts här från socialdemokratiskt håll, att man skulle kunnat förstå detta, om det hade varit så, att man kunnat garantera varje svensk medborgare arbete. Jag kan hålla med om detta. Men jag vill säga, att den utgångspunkt för sin polemik mot detta förslag, som socialdemokraterna ha valt, betyder, att man egentligen understöder den princip, som högern här slagit in på, nämligen att medborgarrätt skall vara liktydig med pengar. Det är egentligen en teknisk ståndpunkt man ställer sig på, när man vänder sig emot detta förslag, därför att det skulle beröva kommunerna vissa kvalificerade arbetskrafter, som på grund av arbetslöshet icke ha förmått att fullgöra sin skatteplikt. Det är icke på grund av dessa formella omständigheter utan på grund av det reella politiska innehållet, därför att förslaget riktar sig emot de arbetande, som jag, herr talman, ansett mig böra ta ordet i denna principdebatt och säga min mening.

Herr Mårtensson: Herr talman! Herr Ossbahr framhöll i det anförande, han här hade, att det bör vara en självklar sak, att en person, som sitter i en kommunal förvaltning och bl. a. beslutar om kommunala utgifter och om skattefrågor, själv bör bära dessa skattebördor. Man skulle av detta kunna få den uppfattningen, att de personer, som icke vid en bestämd tidpunkt kunna fullgöra sina skattebördor, skulle helt och hållet slippa ifrån dessa. Men så ligger ju ändå icke saken till, utan de personer, som av en eller annan anledning vid en viss tidpunkt icke kunna betala sina skatter, slippa ingalunda ifrån dessa, utan de få erlægga dem vid en senare tidpunkt och t. o. m. betala en straffränta därför att de varit så fattiga, att de icke kunnat fullgöra sin skattskyldighet vid den bestämda tidpunkten. Det förhåller sig icke så, som herr Eriksson i Toftered i en tidigare debatt här i dag gjorde gällande, att kommunerna i regel avskriva skatten för dem, som äro arbetslösa. Kommunerna hava icke infört någon sådan regel att avskriva skatten för arbetslösa, och jag tror, att det skulle vara ganska farligt att införa en sådan.

Vidare nämnde herr Ossbahr, att det kunde ju tänkas undantagsfall där en bestämmelse om fullgjord skatteplikt som villkor för att få vara representant i en kommunal församling kunde förorsaka vissa svårigheter. Ja, det är alldeles riktigt. Men det är icke endast undantagsfall detta. Det är inga enkla företeelser, utan det har förekommit i mycket stor utsträckning under de senare åren, att arbetslösheten inom kommunerna har varit av sådan omfattning, att så gott som alla arbetare inom respektive kommuner gått utan arbete. Jag skulle kunna peka på en del samhällen i det län, som jag representerar, där de flesta arbetarna ha gått utan arbete icke ett utan flera år. Jag skulle även kunna hänvisa till kommuner inom detta län, där de arbetslösas antal har uppgått till cirka 30 % av kommunens hela invånarantal. Och dessa svårigheter äro ännu icke övervunna, utan det finns fortfarande kommuner i detta län, där mer än 15 % av hela invånarantalet saknar arbete och utkomstmöjligheter. Man gör sig då den frågan, hur det skall vara möjligt att inom dessa kommuner tillsätta kommunalfullmäktige, skolstyrelse och andra kommunala befattningshavare, när så gott som alla arbetslösa och skattepliktiga varit utan arbete och utkomstmöjligheter, under så lång tid. Det finns knappast någon möjlighet därtill inom dessa kommuner.

Jag vill även påpeka att i ett flertal av dessa kommuner, där arbetarna till stor del under åratals måst leva på mycket knappa kontantunderstöd, de ändå tagit en del av detta knappa understöd till att göra avbetalningar på

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
sina resterande skatter. För min del anser jag detta vittna om en så god samhällsanda, en så stor och stark samhällssolidaritet, att dessa fattiga människor ha gjort sig förtjänta av en uppmaning i stället för den ovärdigstämpel, som de borgerliga nu vilja påsätta dem.

När sådana fall förekomma, tror jag, att det skulle vara ganska farligt att genomföra en sådan lagbestämmelse, som skulle göra det omöjligt för en hel del kommuner att välja representanter inom olika kommunala styrelser. Jag kommer därför, herr talman, att ansluta mig till den av herr Hallén m. fl. avgivna reservationen.

Häruti instämde herrar *Karlsson* i Munkedal, *Berg*, *Norén* och *Jonsson* i Haverö.

Herr Hallén: Herr talman! Först vill jag bara uttrycka min glädje över att man i den rösträttsdebatt, som vi i dag här haft, även från det s. k. antidemokratiska hållet, från våra kommunisters sida, mer eller mindre har lagt hela den revolutionära attiraljen på hyllan och gjort sig till talesmän för demokratiska synpunkter. Det tycker jag är ett värdigt sätt att fira det förestående femhundraårsjubileet.

Jag skulle också vilja gratulera herr Ossbahr till det försynta sätt, varpå han uppträdde och vek undan för kritiken från vårt håll, då vi särskilt vänt oss emot § 11 i fråga om valbarhetsbestämmelserna. Herr Ossbahr vill ju heller icke ens taga på sig att försöka försvara utskottets underliga försumelse att icke begära samma lagändring beträffande församlingsstyrelselagen i Stockholm. Det är ju bra besynnerligt, att man här begär ändring i lagen om folkskoleväsendet i Stockholm, medan man beträffande kyrkofullmäktige, kyrkorådsledamöter och skolstyrelseledamöter i Stockholms territoriella församlingar lägger alltsammans på hyllan och menar, att det där kan ordnas i framtiden. Konsekvens och logik finns det icke i detta. Jag vill ytterligare en gång betona, att riksdagen kommer säkerligen att få uppleva den dagen, då man kommer att bittert ångra detta beslut. Ty detta kommer att draga med sig konsekvenser, som vi i dag icke kunna överblicka. Jag tillåter mig än en gång framhålla svårigheten för en valkommitté i en stadsfullmäktigeförsamling, vilken stad det vara må, att veta om den eller den personen är valbar eller ej vid årsskiftet? Här finnas länsstyrelser, som ifrågasatt ett slags registreringskyldighet, men även den linjen kan man icke gå in på, ty man vet icke vilka personer en valkommitté vill utse i den ena eller andra institutionen eller nämnden.

Herr Olsson i Mora nämnde i sitt försvar för denna paragraf, vilket ju icke var så särdeles ivrigt eller entusiastiskt, att han i alla fall ville gå med på den, dels därför att riksdagen hade uttalat sig två gånger för denna sak, och dels därför att han ansåg densamma vara till gagn för demokratin. Det tillåter jag mig sätta ett väldigt stort frågetecken för. Jag skall anföra ett exempel från en dalslandskommun, som jag känner väl till. Kommunalskatten är där 12 kronor per bevillningskrona. Det finns en hel del arrendatorer i denna socken, och jag känner en arrendator som är vice ordförande i barnavårdsnämnden, en på detta verksamhetsområde särdeles välförfaren person. Han betalar så gott han förmår sina skatter, men det händer mycket ofta att han blir på efterkälken, så att han fram i januari eller februari påföljande år står på rest. Där springer fjärdingsmannen och tar ut och han får betala av. Vad blir följderna av den ifrågasatta lagstiftningen även för en sådan lantbrukare? Jo, den mannen kommer att förklaras diskvalificerad att göra församlingen sina tjänster med den erfarenhet och expertis i barnavårdsfrågor

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

han tilläventyrs besitter. Herr statsrådet talade om huru det går i alla dessa kommuner, där en massa människor på grund av att industrien lägges ned icke bli valbara. Men tänk på alla dessa lantbrukare i hundratals kommuner, icke bara arrendatorer utan hemmansägare, där skatterna ha gått i höjden till 10, 12, 15 kronor, och där det varit ytterst vanligt att de icke hunnit att innan årets slut klara sina utskylder. En hel massa av dessa komma att bli inkompetenta att sitta i en kommunalnämnd, ett kyrkoråd, en skolstyrelse, en fattigvårdsstyrelse och dylikt, även om de äro kommunens duktigaste folk på detta arbetsområde — det betyder ingenting. Jag menar särskilt, att vi böra tänka på konsekvensen av denna paragraf 11 i det föreliggande skrivelseförslaget, som när det skall effektueras kommer att drabba alla Sveriges kommuner och församlingar. Gör man det, bör man verkligen bli betänksam.

Herr Ossbahr: Eftersom herr Hallén ånyo frågade, varför utskottet icke berört den kyrkliga styrelsen i Stockholm utan här endast rört vid själva kommunalförordningen ävensom lagen om folkskoleväsendet, ber jag att ännu en gång få framhålla, att utskottet för sin del i detta sammanhang endast ingått på den borgerliga kommunens förhållanden. Under sådana omständigheter har utskottet ansett, att någon fråga om församlingsstyrelsen icke borde upptagas i detta sammanhang utan först i samband med den övriga lagstiftningen på det kommunala området.

Herr Kilbom riktade den frågan till mig, huruvida jag kunde angiva ett enda exempel på, att den hittills gällande mjukare bestämmelsen i fråga om valbarhet skulle på något sätt ha visat sig vara till nackdel eller olägenhet ur Stockholms stads synpunkt. Herr Kilbom menade uppenbarligen med denna fråga, att jag icke skulle kunna anföra ett enda exempel på att någon person valts exempelvis till ledamot av Stockholms stadsfullmäktige under sådana omständigheter, att han, därest en skärpning av lagen i enlighet med våra krav genomfördes, skulle falla för detta nya utskyldsstreck. Om så är fallet, och jag tror att herr Kilbom möjligen har rätt, kan jag icke riktigt förstå herr Kilboms ogillande av vårt yrkande att lagfästa en princip, som hittills tyckes hava obrottsligt upprätthållits. Jag förstår icke heller huru herr Kilbom kan göra gällande, att detta vårt krav skulle innebära ett våldsamt angrepp på vare sig den ena eller den andra klassen och allra minst på arbetarklassen, eftersom icke någon, enligt herr Kilboms eget uttalande, skulle drabbas av en sådan lagstiftning. Jag skulle också gent emot herr Kilboms påstående, att det endast vore arbetarklassen som eventuellt skulle få lida av en dylik lagstiftning, vilja hänvisa till ett uttalande, som gjordes i första kammaren i lördags av en ledamot av det socialdemokratiska partiet, däri han från sin kommun lämnade en liten skildring, av vilken framgick, att kanske i minst lika hög grad ledamöter av högerpartiet där skulle drabbas av en sådan lagstiftning. När vi sålunda framföra detta krav från vårt håll, är det ingalunda riktat emot någon viss klass eller mot arbetarpartiet, som herr Kilbom ville göra gällande. Det är för oss en principiell fråga, som kan äga sin betydelse, och det är, som det framhållits vid upprepade tillfällen, ett renlighetskrav. När det icke finns någon som skulle drabbas härav i Stockholms stadsfullmäktige, kan jag icke heller förstå herr Kilboms angrepp emot våra yrkanden, och jag skulle också vilja erinra herr Kilbom därom, att då det verkställdes en utrensning i taxeringsnämnderna i Stockholm för några år sedan, var det ingalunda i främsta rummet arbetarrepresentanter, som föllo för denna tillämpning av par. 12 i taxeringsförordningen.

Herr Kilbom trodde vidare, att han hade lyckats framleta åtminstone ett enda exempel på att högern i Stockholms stadsfullmäktige icke skulle tilläm-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

pat de principer, varåt vi givit uttryck i vår reservation, då vi fordrat en utredning angående lämpligheten av ledamotskap i nämnder och styrelser för sådana personer, som intaga en underordnad ställning till vederbörande nämnd eller styrelse. Jag förstår också mycket väl vilken ingenjör i gatukontoret som herr Kilbom åsyftade, men jag vill erinra herr Kilbom om att denne ingenjör icke sitter som ledamot i gatunämnden utan i en helt annan nämnd. Att han sitter som ledamot i Stockholms stadsfullmäktige torde i detta sammanhang icke spela någon som helst roll, ty herr Kilbom vill väl dock icke påstå, att det är Stockholms stadsfullmäktige, som välja gatudirektör här i staden, eftersom det var denna utnämning, som herr Kilbom åsyftade.

Herr Höglund ville i sitt anförande göra gällande, att denna av mig nu berörda fråga skulle sakna all aktualitet. Man kunde icke visa exempel på att just det skulle hava lett till något olämpligt beslut, att en befattningshavare under en nämnd suttit som ledamot i denna nämnd. Det är möjligt att man ännu så länge icke direkt kunnat påvisa något dylikt, men jag vill dock erinra herr Höglund om, att en sådan ledamot mycket lätt kan komma i den situationen, att det blir på hans röst, som ett avgörande kommer att fattas i den ena eller andra riktningen, framför allt vid en utnämningsfråga. Det är icke bara lönefrågorna, som spela en roll för de underordnade befattningshavarna, utan också tjänstefrågor av olika art och beskaffenhet. Under sådana omständigheter måste väl dock herr Höglund medge, att det i många situationer är synnerligen olämpligt, att en befattningshavare under en nämnd, vare sig han är arbetare eller tjänsteman, såsom ledamot i denna nämnd är medbeslutande vid tillsättande av sin egen chef. Även om ännu så länge icke något sådant direkt exempel på oläglighet kunnat påvisas, och även om frågan ur den synpunkten icke skulle äga en allt för stor aktualitet, vill jag dock säga, icke minst med hänsyn till herr Höglunds eget anförande, att det förefaller mig, som om frågan skulle under den närmaste framtiden kunna i hög grad bli aktuell. Herr Höglund ville nämligen göra gällande, att befattningshavarna i allmänhet icke vore nöjda med det sätt varpå deras kamrater i nämnder och styrelser så att säga tillvaratagit deras intressen. Om så skulle vara fallet, måste detta ju leda till att dessa befattningshavare komma att utöva en allt starkare påtryckning på sina representanter i nämnder och styrelser för att i ännu högre grad än hittills tillvarataga dessa intressen och synpunkter. Under sådana omständigheter måste jag säga, att frågan kan komma att tillspetsas ganska lätt inom en snar framtid, och därigenom har också behovet av en lagstiftning i detta hänseende blivit ännu större och med skarpa aktualiserat.

Jag vill gentemot herr Mårtensson endast erinra därom, att det icke är, såsom han tyckes tro, enligt vårt förslag så, att den person som icke på dagen kan erlægga sin skatt därigenom diskvalificeras. Han har hela det löpande året på sig att fullgöra denna sin skatteplikt, och fullgör han denna bara den sista dagen på året, faller han icke heller för de diskvalifikationsgrunder, som vi kräva.

Herr Lindman: Herr talman! Jag ber kammaren om ursäkt för att jag tar till orda så pass sent i debatten. Jag ville egentligen endast göra ett uttalande i den allra största allmänhet i denna fråga. Jag har trots mig finna, att man från många håll, där man är motståndare till en ändring i gällande bestämmelser, ändock har erkänt, att det i och för sig ligger något riktigt i, att man bör ha fullgjort sina prestanda för att kunna vara valbar. Det har erkänts från åtskilliga håll, men sedan har man framkommit med en hel mängd

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
 invändningar däremot, bl. a. den att det med tillämpning av denna princip skulle bli en klasslagstiftning.

Det sades av en talare på Norrbottensbanken, att högern spelar moraliskt indignerad. Jag vet icke, varför just högern skulle vara moraliskt indignerad, det kan ju sägas även om de andra borgerliga partierna, som ha samma uppfattning i detta fall. Och när man säger, att det är en lagstiftning mot arbetarklassen, så förstår jag ju att avsikten är att spela på känsloträngarna, såsom när man säger, att det blir särskilt de som oförvällat ha blivit utan arbetsförtjänst, genom arbetslöshet o. dyl., som skulle falla för denna bestämmelse. Men gentemot detta vill jag för det första framhålla, att lagen ju skall gälla för alla. Att människor kunna bli ur stånd att fullgöra sin skattskyldighet inträffar ju icke bara inom arbetarklassen. Var övertygade om, mina herrar, ni som tala på detta sätt, att det kan gälla ofantligt många andra människor också. Även människor i andra samhällsklasser komma i olyckor och svårigheter. Jag tager som exempel dem som bli försatta i konkurstillstånd, något som ju sker i icke så liten utsträckning. Även dessa bli diskvalificerade för valbarhet, och det är icke bara människor tillhörande arbetarklassen, som dylikt kan drabba, utan det drabbar väl i större utsträckning människor i annan samhällsställning. Det är oriktigt, menar jag, att säga, att detta är en klasslagstiftning. Som den föregående talaren sade, rör det sig om en rent principiell fråga, då man kräver, att den som skall sitta och bestämma om andras skatter, om utgifterna för kommunen, själv skall ha fullgjort sina prestanda.

Jag vill vidare framhålla, och ytterligare understryka, att man ju, i varje fall i Stockholm, allmänt är av den uppfattningen, att utvecklingen har gått i den riktningen, att den ordning iakttages, som man nu vill lagfästa. Det är alltså närmast fråga om att konfirmera en ordning, som både väljare och valda erkänna vara riktig. Riksdagen har ju också vid två tillfällen, både 1930 och 1934, uttalat sig för en lagstiftning på detta sätt. När därför herr statsrådet och chefen för socialdepartementet uppträdde och gjorde jämförelser mellan, som jag tror han gjorde, skattesolkare och lösdrivare, så tycker jag han liksom försvarade att dessa personer, som icke ha fullgjort sin skattskyldighet, böra få vara berättigade att väljas. Då talar ju herr statsrådet emot den utveckling, som har kommit till synes här i Stockholm, och menar att det är icke något oberättigat i att sådana personer få vara valbara och behålla sina mandat. Ett sådant uttalande anser jag är olämpligt så till vida, att herr statsrådet oberoende av lagstiftningen väl ändock kunde medge, att denna utveckling icke bör avbrytas, utan att det är bra, om den fortgår, så att människorna själva komma till insikt om att denna kvalifikation bör uppställas och gälla icke bara i Stockholm utan även på andra ställen.

Men jag kommer till slut till denna fråga: vad har riksdagen sagt? Riksdagens majoritet har vid dessa två tillfällen uttalat sig för att det skall vara på detta sätt: riksdagen har sagt, att det vore en rimlig fordran att ställa på dem som skulle sitta och besluta över och förvalta kommunen och skattebetalarnas medel, att de hade »det samhällsintresse och det ekonomiska oberoende, att de för egen del både ville och kunde fullgöra de åligganden till kommunen, som de ålade och utkrävde av andra». Denna princip är enligt min uppfattning så viktig, att den ovillkorligen bör komma till uttryck i själva författningen, i full överensstämmelse med vad riksdagen själv har sagt två gånger. Herr statsrådet har icke brytt sig om att fästa något avseende vid vad riksdagen sagt här. Herr statsrådet talar tvärtom nästan emot. Men det kravet bör man väl ändock få ställa på en regering och på ett statsråd, när riksdagen har uttalat sig i en viss riktning, att hänsyn tages till vad riksdagen i det fal-

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

let har velat uttala. Det är rätt underligt att höra, att det statsråd som skulle hava med denna sak att göra alldeles negligerar vad riksdagen uttalat.

Här gjordes nu i ett inlägg från kommunisterna en jämförelse med falskdeklaranterna. Ja, om falskdeklaranterna kan jag ju säga, att de äro ju brottslingar, i samma ställning som en hel mängd andra brottslingar, och det är ju i lagen bestämt, vilka brott som skola medföra förlust av rätten att utöva allmänna förtroendeuppdrag. Falskdeklaranterna äro, tycker jag, mycket dåliga människor, som man icke alls skall försvara. De stå i samma kategori som andra människor, som begå brott. När det gäller dem, blir det i detta sammanhang en helt annan fråga än beträffande skatteskokarna. Det finns ju många falskdeklaranter utom dem som upptäckas; bland valda kunna sitta många falskdeklaranter, utan att man har en aning om att de äro sådana. Skatteskokarna däremot har man ju alltid reda på. Vad dessa beträffar, måste principen vara den, att de som skola bestämma om en kommuns och en stads utgifter och angelägenheter, själva skola ha fullgjort sin skatteplikt. Det synes mig, att man icke får göra sådana jämförelser. Gör man det, sker det i syfte att i debatten införa något annat än det saken i själva verket gäller.

Jag har sålunda, herr talman, endast velat uttala som min uppfattning vad riksdagens borgerliga majoritet redan två gånger uttalat, och jag hoppas, att riksdagsmajoriteten fortfarande förblir därvid.

Chefen för socialdepartementet, herr statsrådet **Möller**: Herr talman! Det föreligger ett missförstånd från herr Lindmans sida beträffande innehållet i mitt förra anförande. Det förvånar mig, ty jag tror icke, att jag uttryckte mig otydligt.

Jag har icke gjort någon jämförelse mellan rätten att välja lösdrivare, bettlare och brottslingar till stadsfullmäktigeförsamlingar med bevarad behörighet. Den jämförelse jag uppdrog är gjord utav en kommitté år 1918 med nuvarande justitierådet Alexanderson i spetsen, som uttalade, att med hänsyn till att de nämnda förhållandena existerade det icke finnes någon verklig rättsgrund för det framförda anspråket. Visserligen syftade man därvid närmast på rösträtten, men ur principiell synpunkt är det, så långt detta resonemang är giltigt, precis samma sak när det gäller valbarheten. Även i citatet förekom en speciell hänvisning till personer, som deklarerat falskt. Jag medger, att jag själv närmare tog upp *den* synpunkten till belysning, och det gjorde jag för att framhålla, att en person, som deklarerat falskt, även om han blir straffad, icke straffas efter någon paragraf, som diskvalificerar honom för ett offentligt förtroendeuppdrag. Om han sitter i stadsfullmäktige eller i några nämnder, kan han åtminstone ur laglig synpunkt sitta kvar i alla fall. Och varför tog jag nu upp detta och fäste mig särskilt vid att falskdeklaranterna behandlades på ett sådant sätt? Jo, därför att falskdeklaranterna äro en sorts skatteskokare. Falskdeklaranter och skatteskokare äro för mig precis samma sak. Falskdeklaranterna kunna visserligen icke skolka från hela sin skatt, bl. a. därför att de ofta nog ha så stora inkomster, att de äro tvungna betala skatt, men de skolka så mycket de kunna genom att icke uppgiva, vilka inkomster de ha. Det var därför jag ansåg, att jämförelsen var befogad. Jag har icke sagt något annat om detta än att jag tycker, att ståndpunkten icke är stark och att de mest vägande skälen äro på den andra sidan. Jag kan icke se, att herr Lindmans anförande på den punkten rubbat någonting. Det är ju dock rätt konstigt, att en särskild sorts människor, om vilka man vet på förhand, att de kunna drabbas av olyckor, som de äro fullkomligt oansvariga för, skola genom de konsekvenser, som dessa olyckor leda till, göras till ett slags andra klassens medborgare, under det att andra, som helt

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
enkelt bryta mot lagen, ändå få ha sin ställning kvar enligt den lag som nu föreslås.

Herr talmannen gav härefter för kort genmäle ordet till

Herr **Lindman**, som anförde: Herr talman! Jag har icke på något sätt missförstått statsrådet. Jag hörde ju, att statsrådet talade om det betänkande, som var avgivet av 1918 års kommitté, där nuvarande justitierådet Alexanderson var ordförande. Men då statsrådet läser upp en del av betänkandet och anför vad kommittén uttalat beträffande lösdrivare, falskdeklaranter etc., kan jag icke tolka detta på annat sätt, än att statsrådet själv menar, att kommitténs uttalande i det avseendet är någonting, som man bör taga hänsyn till. Med andra ord: statsrådet menar, att man bör vara överseende och försiktig när det gäller sådana, som icke betala sin skatt, och åberopade justitierådet Alexandersons kommitté till stöd för sin uppfattning. Annars förstår jag icke meningen med att läsa upp vad justitierådet Alexanderson uttalat.

Vad falskdeklaranterna beträffar, få vi icke glömma bort, säger statsrådet, att de undandraga sig sin skyldighet och åstadkomma, att andra människor få betala mera därför att de icke fullgöra sin skyldighet. Nej, så är det icke. Bli falskdeklaranterna upptäckta, få de betala sin skatt och dessutom böter, som äro fyra à fem gånger så stora som skatten. De undkomma icke; lagens arm når dem, och de måste betala.

Vidare yttrade:

Herr **Kilbom**: Herr talman! Jag blev icke övertygad av vare sig herr Ossbahrs eller herr Lindmans förklaring, att det för deras vidkommande bara är en princip det här gäller. Även om det naturligtvis kan inträffa, att en man representerande högern i Stockholms stadsfullmäktige drabbas av konkurs och fördenskull blir urståndsatt att betala sin skatt, så är detta dock något som sker kanske vart tionde, vart femtonde eller vart tjugonde år. Och att på grund av den stora kris, som nyss inträffat, en mängd personer i taxeringsnämnderna i Stockholm blivit ur stånd att betala sin skatt, är ju en sak som händer så sällan, att den hör till undantagen. Däremot drabbas arbetarna *regelbundet* av arbetslöshet. Byggnadsarbetarna och arbetarna inom en del andra fack äro säsongarbetare och bli under långa perioder kontinuerligt arbetslösa. Under en kris äro f. ö. andra grupper utsatta för samma fördömelse. Om man inför den föreslagna bestämmelsen, skulle dessa hindras icke bara från att kandidera utan också från att, om de en gång kommit in, fortsätta att utöva sitt mandat därför att de icke kunna betala sin skatt. Jag undrar, om man icke i rättvisans namn måste erkänna, att detta blir en klassbestämmelse, som drabbar arbetarna och inga andra.

Nu säger herr Ossbahr — och det vill jag särskilt taga fasta på — att det icke inträffat i Stockholms stadsfullmäktige, att någon av fullmäktige underlåtit att betala sin skatt. Det visar, att man beträffande de partikandidater, som främst komma i fråga, så strängt ser efter, att man icke utsättes för onödiga risker, att lagen är *fullständigt överflödig*. Men, säger herr Ossbahr, om ingen drabbats, behöver man ju icke vara rädd för att stifta en sådan lag. Vad är det för ett underligt talesätt? Stiftar herr Ossbahr som jurist lagar för lagarnas egen skull? Har icke, enligt herr Ossbahrs mening, lagen till uppgift att reglera ett *missförhållande*? Herr Ossbahrs uttalande på denna punkt står i krassaste motsats till den ständigt återkommande kritiken i högerpressen över att det stiftas lagar i onödan. Här visar det sig däremot, att högern går i spetsen för en enligt dess eget medgivande fullständigt onödig lag.

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Visavi förslaget om utredning, huruvida en person, som arbetar under en nämnd, skall kunna sitta i nämnden eller ej, så anförde jag ett gränsfall. Herr Ossbahr svarade, att den person, det därvidlag gällde, en ingenjör i gatukontoret, icke sitter i *gatunämnden*. Jag har icke sagt det heller, herr Ossbahr, men han sitter i en *stadsplanenämnd*, vars arbete i tusen och ett avseenden korsar *gatunämndens* arbete och är *beroende* av detsamma.

Om man sålunda vill ha en utredning på den ena punkten, varför då icke vilja ha den på den andra? Jag vet väl, att man härvidlag säger, att den eventuella bestämmelsen också skulle drabba tjänstemän. Men hela högerns argumentation siktar icke på löntagarna och tjänstemännen utan på arbetarna. Detta visar så klart som något vart man syftar. För övrigt skola vi icke glömma bort det andra fallet jag anförde, den i Norrköpings stads tjänst anställde arbetaren — en inkassare vid gasverket — som på överklagande från *högerhåll* fockades ur stadsfullmäktige. Samtidigt har högern icke någonting att säga om att i Stockholms stads och i andra städers tjänst anställda personer, som, även om de icke äro formellt eller direkt redovisningskyldiga till något av vederbörande kommuns verk, dock äro mycket implicerade i stadens förvaltning, alltjämt utöva sitt stadsfullmäktigeskap. Dylikt finner högern icke på något sätt anmärkningsvärt. Vid sidan av det andra exemplet visar detta, att högern härvidlag, som jag redan sagt, företräder *klassintressen*.

Herr Höglund: Herr talman! Jag tillät mig i mitt förra anförande fråga herr Ossbahr, om han kunde påvisa ett enda fall från Stockholms stads förvaltning, där en under viss nämnd eller styrelse arbetande person, som insatts i en sådan nämnd eller styrelse, hade på något sätt gjort sig saker till berättigade anmärkningar av det slag, som skulle motivera en lagstiftning sådan som den föreslagna. Herr Ossbahr svarade i sin replik, att det var »möjligt», att så icke var förhållandet »ännu så länge» — som frasen löd — men att han befara-
rade, att det i framtiden skulle kunna inträffa, att personer komme att missbruka sin ställning på det sätt han här avsåg. Ja, herr Ossbahr, det vore väl lämpligt att återkomma i framtiden, sedan man åtminstone hade fått ett enda konkret fall att stödja sig på. Det kanske icke vore tillräckligt för en lagstiftning, men dock tillräckligt för att ligga till grund för ett yrkande av herr Ossbahr, vilket man icke begär en så förkrossande argumentation för som när det gäller en lagstiftning. Herr Ossbahr talade om, att »ännu så länge» hade det icke inträffat något dylikt. Jag vill då erinra om att systemet med arbetarnas och de anställdas representation i nämnder och styrelser tillämpas åtminstone i åtta års tid här i huvudstaden. Om man efter åtta år, när man nu för fram saken i riksdagen, icke kan påvisa ett enda fall som underlag för sitt förslag, måste det väl sägas, att detta har sin grund i tomma intet. Det vilar icke på någon som helst erfarenhet utan uteslutande på det allmänna abstrakta resonemanget, att systemet icke är lämpligt och riktigt.

Jag vill vidare fråga herr Ossbahr, om han med sitt förslag åsyftat att omöjliggöra den specialrepresentation, som redan nu finns i vår lagstiftning enligt vissa författningar, såsom t. ex. när det gäller folkskolestyrelserna, där det ingalunda är förbjudet utan tvärtom påbjudet, att folkskollärarna skola äga representation, eller en hälsovårdsnämnd eller en sjukhusstyrelse, där en läkare skall sitta som självskriven. Även andra liknande exempel skulle kunna dragas fram. Är det mera berättigat, att en folkskollärare skall sitta i en folkskolestyrelse än att en kommunalarbetare skall sitta i *gatunämnden* eller en elektricitetsarbetare i industriverksstyrelsen i Stockholms stad.

Jag vill erinra herr Ossbahr om att han och hans parti ingalunda motsatt sig en sådan representation när det gällt andra än arbetare. Det har varit på det

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
sättet icke bara i det exempel herr Kilbom pekade på utan också i åtskilliga andra fall. Jag erinrar mig ett flagrant exempel från Stockholms stad. De borgerliga partierna önskade i byggnadsnämnden sätta in en byggmästare och stadsfullmäktig, vars intressen i många fall säkerligen kunde komma i kollision med de allmänna intressen han skulle företräda i byggnadsnämnden. På andra liknande punkter, där det varit dylika tvistigheter, har man sagt, att den tjänsteman, som sitter i styrelsen eller nämnden, kan gå ifrån sammanträdet, om någon fråga skulle uppkomma, som berör hans privata eller hans kårs intressen. Resonerar man så i det fallet, kan man göra det även beträffande representation för de anställda i övrigt.

Ville man sträcka sig därhän, kunde man möjligen säga, att om det föreligger en fråga, i vars avgörande vederbörande själv eller eventuellt hans kår har ett direkt intresse, han skall ha skyldighet att icke deltaga i beslutet. Men jag finner, att herr Ossbahrs förslag, sådant det här är utformat, är föga genomtänkt och föga konsekvent, och det har icke heller någon grund av erfarenhet att bygga på. Därför bör det också lämnas helt utan avseende.

Herr Lundqvist: Herr talman! Såvitt jag förstår, avser det utredningsyrkande, vilket finnes omnämnt i reservationen under punkten 2) c), som ju gäller frågan om en i en kommuns tjänst anställd person skall kunna få sitta i den styrelse, under vilken han sorterar, icke blott Stockholm utan hela landet.

Nu har från två talareshörsida efterlysts ett exempel, som skulle visa, att den nuvarande ordningen är olämplig. Jag kan kanske då få dra ett litet strå till stacken. Jag tar exemplet från min egen hemkommun. Där ha vi en folkskolestyrelse. Det finns också en överlärare, en chef alltså för hela folkskoleväsendet. Till ordförande i folkskolestyrelsen har valts en uti ordinarie tjänst varande folkskollärare. Som sekreterare i folkskolestyrelsen tjänstgör enligt instruktionen dennes chef, överläraren.

Det är ju alldeles klart, icke bara att inom skolstyrelsen överläraren blir underställd sin chef utan att såväl där som även inom den praktiska verksamheten inom skolan kommer att uppstå ett ganska invecklat subordinationförhållande. Man kan nog med skäl fråga sig, vem som där är vems chef.

Redan det anförda synes vara tillräckligt belysande för att det icke är lämpligt med den ordning, som för närvarande är tillåten. Vill vidare t. ex. en mor eller far till ett barn anförda klagomål gentemot en lärare — befogat eller icke lämnar jag därhän — vem skall då dessa klagomål framföras till? Ja, naturligtvis i detta fall antingen till överläraren eller till den lärare, som är folkskolestyrelsens ordförande, alltså i bägge fallen en person, som knappast kan anses fullt opartisk. Jag kan icke finna annat än, att detta är en oriktig ordning.

Det har sagts, att det skulle vara värdefullt att ha tillgång till den sakkunskap, som dessa befattningshavare onekligen måste besitta, och att man för den skull borde ha dem med i vederbörande styrelse. Herr Höglund pekade också på det förhållandet. Den saken är emellertid reglerad genom den särskilda bestämmelse, enligt vilken lärarpersonalen har sin egen representant i folkskolestyrelsen med yttranderätt men utan rösträtt. En dylik anordning tror jag icke, att någon vill göra någon som helst erinran emot.

Herr Kilbom sökte göra gällande, att vi hämtat hela vår argumentation från de kommunalanställda arbetarna. Jag hoppas åtminstone, att det exempel, jag här anför, icke kan rubriceras på det sättet, ty här rör det sig ju om en helt annan kategori, nämligen tjänstemannaklassen. Icke desto mindre anser jag, att exemplet mycket starkt talar för, att denna fråga bör ägnas särskild uppmärksamhet.

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

Yrkandet går ju endast ut på en förutsättningslös utredning. Det förefaller mig, som om det vore av behovet starkt påkallat, att man tittade litet närmare på denna sak, och att man undersökte, om icke åtminstone på någon punkt en ändring borde göras, så att icke allt för starkt framträdande missförhållanden kunna få göra sig gällande.

Jag har velat säga detta dels för att ge ett exempel på, att det verkligen finnes fog för en ändring härvidlag, och dels för att visa, att det utredningsyrkande, som framställts i frågan, är ganska välgrundat.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Av herr Lindmans anförande fick man den uppfattningen, att han försvarade falskdeklarationernas sak framför skatteskolkarnas. Han jämställde dessa båda kategorier; att jämställa falskdeklarationer med skatteskolkare är i realiteten att försvara de förstnämnda. Och varför? Jo, därför att skatteskolkarna i allmänhet äro sådana personer, som på grund av nödläge icke kunnat klara sina skatter. Jag har redan anför, hur det förhåller sig med arbetarna inom industrien. Det göres avdrag på deras löner. Vare sig de vilja betala eller icke, måste de betala sina skatter, och de kunna endast då få restera för skatten, när de drabbats av olyckshändelse eller blivit sjuka eller arbetslösa. Detta är ju det faktiska läget, och därför är det rena orimligheten att jämföra dessa skatteskolkare med människor, som genom falskdeklaration försöka sno sig undan sina skatter.

Herr Lindman hävdar också, att det här icke är fråga om en klasslagstiftning, utan att det gäller ett krav av principiell innebörd, nämligen att den som skall vara kommunal förtroendeman också skall ha betalt sina skatter. Det kan hända, att herr Lindman icke vill erkänna, att detta är en klasslagstiftning. Men om det nu förhåller sig på det sättet, att en dylik bestämmelse i realiteten bara drabbar de egendomslösa, blir den därmed en klasslagstiftning. Herr Lindman anför, att denna bestämmelse även kan drabba folk ur andra kategorier än arbetarnas, och han nämnde i detta sammanhang personer, som råkat i konkurs. Ja, men dessa personer ha ju i ekonomiskt hänseende faktiskt flyttats ned till de egendomslösas kategori. De äro i ekonomiskt hänseende i viss utsträckning jämställda med arbetarna. Bestämmelsen kommer därför i realiteten att drabba just de fattiga i samhället, arbetaren, som råkar i arbetslöshet, eller den, som på ett eller annat sätt icke kan fullgöra sina plikter med avseende å skatterna. Detta är en bestämmelse som är så mycket mera orättfärdig som det ju icke ifrågasättes, att vederbörande i framtiden skall slippa från att betala sin skatt.

Det bör nu framhållas, att vederbörande kan bli skyldig för sista uppbördens, och att han därför blir berövad eventuellt redan innehavda uppdrag, eller att han utestänges från valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. Sådana fall inträffa, och framför allt har det inträffat nu under krisen, att massor av folk blivit ställda utan möjlighet att kunna klara skatterna. Jag kan ta ett exempel från malmfälten. Där låg det så till för två år sedan, att kommunen måste gå med på, att de arbetare, som hade arbete tre dagar i veckan, fingo uppskov med inbetalningen av skatten. Om vid denna tid det förslag, som här föreligger, utvidgats att gälla även kommunerna där uppe, skulle det ha betytt, att de flesta innehavarna av kommunala förtroendeuppdrag i malmfältssamhällena blivit diskvalificerade. Därför är det icke någon överdrift, när man säger, att detta är en klasslagstiftning.

Till herr Hallén ett par ord. Jag kan mycket väl förstå, att det i prästerliga kretsar kan uppstå vissa uppfattningar om förhållanden, som icke alltid ha med verkligheten att skaffa, och jag kan förstå, om en hel massa präster i detta land nu ha den uppfattningen, att vi kommunister skulle vara mot-

Ang lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)
 ståndare till de demokratiska fri- och rättigheter, som finnas i detta land och därför icke vilja försvara dem. Detta kan jag som sagt förstå, men när det nu blir klart, att motsatsen gäller, när det nu blir klart exempelvis för herr Hallén, att vi icke alls vilja avstå från de demokratiska fri- och rättigheter, som finnas i detta land, då tycker jag, att det borde ha funnits så pass självbevarelsedrift att herr Hallén avstått från att inför kammaren deklarerera sin okunnighet i frågan.

Herr Höglund: Herr talman! Jag kan icke tro, att herr Lundqvist med det exempel, som han här drog, övertygat kammaren om nödvändigheten av den utredning, som vissa högermän här föreslagit.

Om en skollärare blivit ordförande i en lokal skolstyrelse, och under denna skolstyrelse sorterar en överlärare, kan jag ju förstå, att överläraren, om han nu är mycket känslig, möjligen kan känna sig i viss mån pinsamt berörd av situationen. Men så länge som det icke visat sig, att en dylik anordning medfört några olägenheter för skolans eller det allmännas vidkommande, finns fortfarande intet argument för denna lagstiftning i ämnet.

Herr Lundqvist brast därför i sin bevisning, då han ej visade, att det påtalade förhållandet verkligen medfört några påtagliga olägenheter för skolan eller det allmänna. Jag tillät mig privat råda herr Lundqvist att söka rätta till detta förhållande, om därutav uppkommit någon förargelse i hans hembygd, genom att använda exemplet som argument i valrörelsen och agitera mot systemet som sådant. Han vinner kanske därigenom något mandat, och då korrigerar ju saken sig själv. Men att anföra exemplet som påtaglig grund för ett utredningsyrkande av den storleksordning, som här ifrågasatts — därför är anledningen, tror jag, tämligen minimal.

Jag vill alltså konstatera, att varken från representanternas från huvudstaden eller från representanternas från landsorten sida anförts något som helst övertygande argument för denna ändring. Det hela visar att utredningen är fullständigt onödig.

Herr Lundqvist: Herr talman! Jag förstår icke, att man på denna fråga ovillkorligen måste anlägga valtaktiska synpunkter. Ätminstone någon fråga bör väl kunna få behandlas ur rent sakliga synpunkter, och jag kan icke alls förstå, att denna sak har med politik och val att göra.

Herr Höglund säger, att jag icke kunnat påvisa, att några olägenheter varit förenade med det av mig påtalade förhållandet. Det är väl emellertid icke nödvändigt eller lämpligt, att i denna debatt, som omspinner så mycket annat, uppehålla sig ytterligare vid sådana detaljer från en enstaka kommun. Jag tycker, att det borde vara självfallet för envar, att det icke kan vara riktigt, att en överläraren underställd person är den förres chef. Om herr Höglund emellertid vill ha närmare visshet om, att det bland föräldrar, även tillhörande herr Höglunds parti, råder stor misstämning över att det icke finns en opartisk person att vända sig till, när det gäller förhållandet mellan barn och lärare, går det mycket lätt att själv övertyga sig om den saken.

Herr Hallén: Herr talman! Endast en replik till herr Hagberg i Luleå. Han ifrågasatte, om det icke var okunnighet från min sida, då jag uttalade min förvåning och glädje över, att kommunisterna nu vilja träda upp för den allmänna rösträtten. Nej, herr Hagberg, det är nog icke på det sättet. Jag skulle vilja rekommendera herr Hagberg i Luleå att studera lärofadern Lenins skrifter. Där står det, att den allmänna rösträtten är en antikverad inrättning, som bör allvarligt bekämpas. Om nu herr Hagberg i Luleå i anslutning till Engelbrektsminnet och den svenska demokratiens jubileum vill slå vakt

Ang. lag om kommunalstyrelse i Stockholm m. m. (Forts.)

om demokratin och den obeskurna rösträtten så är det i alla fall, vad han än må säga, en källa till glädje för oss. Och ännu större skulle den bli, om han ville kämpa för, att samma demokratiska rättigheter kunde få ersätta den blodiga terrorn i det land, som är hans stora ideal!

Innan debatten slutar vill jag, herr talman, säga att det är synd, att icke herr Lindman är närvarande i kammaren för tillfället, så att man kunde få presentera honom en tankenöt. Jag tycker emellertid, att kammaren kunde lägga på minnet, hur den lagtext, som majoriteten fått igenom här i § 11 är skriven. Faktiskt föreligger följande möjlighet. En person har utav de tre sista årens utskylder försummat att betala skatten för två år. Låt oss vidare säga, att han är notorisk skatteskokare, som med full avsikt smitit från sina medborgerliga skyldigheter. Han har varit bosatt i Sundbyberg, Södertälje eller någon annan ort, och han har nu flyttat till Stockholm. Han blir nästa år uppförd i röstlängden här. Han kan inväljas i vilken styrelse eller nämnd som helst. Han häftar visserligen för utskylder men icke »till staden». Man har skrivit lagtexten så illa, att den i verkligheten icke har avseende å den ort, där vederbörande försummat att betala sin skatt, utan den kommun, där han för tillfället är skriven. Kan verkligen kammaren vilja vara med om att gå med på en sådan lagtext? Man har då ingenting emot, att denne person slinker in i en styrelse eller nämnd.

Jag upprepar ännu en gång: En lantbrukare eller en bonde eller vad vederbörande nu må vara, har i alla herrans år betalt sina utskylder ordentligt, men så en höst kan han, på grund av våldsamt stegrade skatter för året eller svåra förluster eller kanske på grund av hustruns sjukdom eller död, som fört med sig en massa utgifter, icke betala sina utskylder. Denne person, som anlåtats i kommunala uppdrag under årat, blir från nyårsdagen diskvalificerad och får lämna den barnavårdsnämnd eller den fattigvårdsstyrelse eller vad det nu kan vara, som han förut tillhört. Kan kammaren verkligen vilja gå med på ett skrivelseförslag, som syftar till att få igenom något dylikt? Det vore ett tecken på reaktionärt tänkesätt, det vore att vrida tillbaka utvecklingen, men det är tiden icke lämplig för.

Herr Höglund: Herr talman! Jag vill endast rikta mig mot den begrepps-förvirring eller tendentiösa snedvridning av begreppen, som herr Lundqvist och herr Ossbahr gjorde sig skyldiga till, när de hävdade, att en underordnad, som lagen nu är, kan bli chef över sin chef — som slagordet löd. Det blir han naturligtvis ingalunda, ty varken gatuarbetaren, som inväljes i gatunämnden, eller skolläraren, som inväljes i en skolstyrelse, blir därigenom chef över sin chef, utan det är ju kollektivet gatunämnden respektive kollektivet skolstyrelsen, som är chef över dessa chefer. Detta är dock en helt annan sak.

Efter härmed slutad överläggning blev förevarande paragraf av kammaren godkänd.

2—10 §§.

Godkändes.

11 § lydde i nedanintagna delar:

(i *Kungl. Maj:ts förslag*.)

(i *utskottets förslag*.)

11 §.

Stadsfullmäktige väljas bland de röstberättigade, som äro boende inom staden och uppnått tjugufem års ålder.

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Stadsfullmäktige kan ej den vara, som:

- a) är omyndig;
- b) är i konkurstillstånd;
- c) är av allmänna fattigvården omhändertagen för varaktig försörjning;

d) på grund av honom ådömd straffpåföljd icke må utöva allmän befattning eller genom utslag, som ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till påföljd, som nu är sagd; eller

e) är förklarad ovärdig att införa rätta föra andras talan.

I avgiven reservation hade herrar *Hallén, Oscar Gottfrid Karlsson, Sandegård, Källman, O. Fredrik Ström, Fast, Vougt, Wiklund* och *Svensson* i Landskrona förklarar sig anse, att utskottet bort, med avstyrkande av motionerna I: 314 och II: 550 i här berörda delar samt II: 514 och 523, tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag rörande 11 §.

Paragrafen föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Hallén**: Herr talman! Jag ber att i anslutning till den förda diskussionen i fråga om den nu föredragna paragrafen få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Ossbahr**: Jag ber, herr talman, att beträffande denna punkt få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen framställde propositioner dels på godkännande av 11 § i utskottets förevarande lagförslag, dels ock på godkännande av berörda paragraf i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Hallén begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren godkänner 11 § i konstitutionsutskottets förevarande förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt berörda paragraf i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 95 ja och 88 nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså godkänt förevarande paragraf i utskottets lagförslag.

12—25 §§.

Godkändes.

26 § lydde i nedanintagna delar:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan, tomtindelning eller stomplan;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

(i utskottets förslag:)

2 mom. För beslut erfordras två tredjedelar av de i omröstningen deltagandes röster, då beslutet avser:

a) avhändande av fastighet eller därifrån härflytande rättighet eller inköp av fastighet, där ej avhändandet eller inköpet avser genomförande av fastställd stadsplan, tomtindelning eller stomplan;

b) beviljande av anslag till nytt ändamål eller behov;

c) beviljande av anslag till ändamål eller behov, som icke är nytt men för vilket under året näst före det, som anslaget avser, anslag ej utgått, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

d) höjande av visst under året närmast före det, som höjningen avser, utgående anslag, då höjningen skulle utgöra:

1) mera än tjugufem procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tio kronor för skattekrona;

2) mera än femton procent av förutvarande anslaget, därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger tretton kronor för skattekrona;

3) mera än tio procent av förutvarande anslaget därest högsta uttaxeringen av allmän kommunalskatt överstiger sexton kronor för skattekrona;

e) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

f) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

c) beviljande av anslag, vartill medel skola anskaffas genom upplåning;

d) upptagande eller förnyande av lån, därunder inbegripet ingående av borgen, eller förlängning av tiden för erhållet låns återbetalande; eller

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

e) efterskänkande av oguldna stadsutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord.

(i utskottets förslag:)

g) efterskänkande av oguldna stadsutskylder, där fråga ej är om antagande av ackord.

Med allmän kommunalskatt förstås i c) och d) sådan skatt, evad den beslutits av stadsfullmäktige eller av kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade.

Herr Hallén och hans här ovan vid 11 § antecknade medreservanter hade jämväl beträffande 26 § anmält avvikande mening samt förklarar sig anse, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag rörande 2 mom.

Efter föredragning av paragrafen yttrade:

Herr Fast: Herr talman! Den debatt som här förts har delvis även berört § 26. Utöver vad sålunda redan anförts ber jag att för egen del få säga endast ett par ord om den nu föredragna paragrafen.

Några andra skäl för den ändring, som här företagits i Kungl. Maj:ts förslag, än rena uniformitetssträvanden ha icke kunnat anföras. Emellertid är denna strävan efter uniformitet såvitt angår våra kommunallagar ur saklig synpunkt felaktig, och den har icke heller på alla punkter kunnat vidhållas. Stockholms förvaltning är av det säregna slag, att en uniformitet helt enkelt icke är möjlig. I detta fall har emellertid hänsyn ej heller tagits till de förhållanden, som röra speciellt våra större städer, nämligen att dessa även fylla uppgifter, som annars åvila landstingen. Även ur den synpunkten är enligt min mening utskottets förslag sakligt felaktigt.

Jag ber alltså, herr talman, att i fråga om denna paragraf få yrka avslag på utskottets förslag och bifall till propositionen.

Herr Ossbahr: Det förefaller mig en smula egendomligt, att, då man i alla möjliga andra hänseenden velat genomföra uniformitet mellan kommunallagen för Stockholm och kommunallagstiftningen för övriga städer, man just i detta hänseende velat göra ett undantag, allra helst som man icke kunnat förebringa något skäl till stöd för den undantagsbestämmelse, som här påyrkats.

Herr statsrådet framhöll själv under en debatt tidigare i dag, att en bestämmelse av den art, som utskottet här föreslår, icke skulle bli av någon praktisk betydelse. Under sådana omständigheter kan jag icke förstå, att man från de socialdemokratiska ledamöternas sida kan ha något att erinra emot en tillämpning av uniformitetsprincipen, som man dock annars i stor utsträckning anslutit sig till. Jag vill erinra om, att man just under åberopande av denna uniformitetsprincip, förutom andra åtgärder som i det avseendet vidtagits, avskaffat skyldigheten för Stockholms stadsfullmäktige att underställa lämpligheten av fattade beslut överståthållarämbetets prövning.

Vid sådant förhållande ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av 26 § i utskottets förevarande lagförslag, dels ock på godkännande av berörda paragraf i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Återstående delar av förevarande lagförslag.

Godkändes.

Härefter föredrogs *utskottets förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § lagen om folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903 (nr 58)*; och anförde därvid:

Herr **Hallén**: Herr talman! Jag ber att i korthet få yrka avslag på det föreliggande utskottsförslaget.

Herr **Ossbahr**: Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talman propositioner dels på godkännande av utskottets förevarande lagförslag, dels ock på avslag därå; och blev förslaget av kammaren godkänt.

Utskottets hemställan förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslagen.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Herr Hallén och hans här ovan antecknade medreservanter hade i avgiven reservation hemställt om avslag å utskottets i förevarande punkt gjorda framställning.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr **Hallén**: Herr talman! Jag skall icke giva anledning till ett återuppreparande av den redan förda diskussionen om det föreliggande utskottsutlåtandet, men jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på, att man genom den skrivelse till Kungl. Maj:t som här föreslås, avser att för landets kommuner i övrigt ge samma effekt åt bestämmelsen om fullgjord skattebetalning som valbarhetsgrund vid val av kommunala förtroendemän, som innefattas i den nyss för Stockholms vidkommande antagna lagen om kommunalstyrelse. Jag har tidigare pekat på de allvarliga betänkligheter, som vi hysa i detta avseende, och jag hemställer därför, att kammaren måtte avslå den föreliggande punkten.

Herr **Ossbahr**: Jag hänvisar till den tidigare förda debatten i denna fråga. Jag vill nu bara ännu en gång understryka, att utskottets hemställan på här ifrågavarande punkt står i full överensstämmelse med riksdagens beslut åren 1930 och 1934. Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Hallén, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i punkten 3 av utskottets förevarande utlåtande nr 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit utskottets berörda hemställan.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Herr Hallén begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 98 ja och 90 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkten 4.

Herrar *Stendahl, Hagström, Ossbahr* och *Lundell*, hade i avgiven reservation förklarat sig anse, att utskottet bort i anledning av motionerna I: 314 och II: 550 föreslå riksdagen att avlåta skrivelse till Konungen med anhållan om förutsättningslös utredning angående frågan, huruvida den borde få vara ledamot av nämnd eller styrelse, som innehade avlönad anställning inom nämndens eller styrelsens arbetsområde.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr Ossbahr: Under hänvisning till av mig förut anförda synpunkter ber jag att få yrka bifall till den av herr Stendahl m. fl. avgivna, under punkten 2) c) antecknade reservationen med begäran om skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning rörande behörighetsfrågan såvitt angår ledamotskap i nämnd eller styrelse.

Herr Hallén: Herr talman! Jag anhåller att få yrka avslag på det utav herr Ossbahr nu framställda yrkandet och bifall till vad utskottet i denna punkt föreslagit.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gav först propositioner angående det av herr Ossbahr under överläggningen framställda yrkandet, nämligen dels på bifall till berörda yrkande, dels ock på avslag därå; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Ossbahr, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren avslår det förslag, som innefattas i den av herr Stendahl m. fl. avgivna, under punkten 2 c) antecknade reservationen vid konstitutionsutskottets utlåtande nr 19, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit berörda förslag.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren avslagit ifrågavarande förslag.

På av herr talmannen vidare därå framställd proposition blev utskottets i förevarande punkt i övrigt gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 116, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beräkning av inkomsttiteln »Inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar» m. m. Därvid erhöles på begäran ordet av

Ang. inkomsttiteln »Inkomst av vadhållning vid idrottstävlingar» m. m.

Herr **Magnusson** i Skövde, som yttrade: Herr talman! Med anledning därav att i denna fråga föreligger en interpellation till hans excellens statsministern har jag i dag ingen anledning att upptaga någon debatt angående detta utskottsutlåtande, och jag skall därför icke heller göra något yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 117, i anledning av väckta motioner om statens övertagande av kostnaderna för vården av hereditärsyfilitiska barn blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Härpå föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 47, i anledning av väckt motion angående beskattningen av resekostnadsersättning vid enskild järnväg; och anförde därvid

Ang. beskattningen av resekostnadsersättning vid enskild järnväg.

Herr **Severin**: Herr talman! Då jag icke ämnat framställa något yrkande i denna sak, hade det kanske varit onödigt, att jag här begärt ordet. Jag vill, som frågan nu ligger till, endast understryka, vad utskottet sagt i sin motivering till det föreliggande betänkandet.

Förhållandet är nämligen, att ehuru utskottet funnit sig böra avstyrka motionen, utskottet i sin motivering erkänner det berättigade i de tankar och förslag, som i motionen framförts. Beskattningen av resekostnadsersättningar är nämligen icke tillfredsställande ordnad, i det att man tillämpar olika metoder, olika system i olika kommuner. I somliga kommuner medgives, i likhet med vad fallet är beträffande beskattningen av utav staten utbetalda resekostnadsersättningar, full befrielse från beskattning. Ibland åter medgiver man avdrag för hälften av denna resekostnadsersättning. Det finns visst till och med kommuner, där intet som helst avdrag medgives. Ibland kan det inträffa att befattningshavare i samma företag, vilka arbeta under precis samma lönevillkor och som ha precis samma resekostnader, på grund därav att de äro bosatta i olika kommuner, få sina inkomster taxerade efter helt olika grunder.

Nu anser utskottet, att taxeringsnämnderna skola bifalla de yrkanden om avdrag för resekostnadsersättning, som den skattskyldige gör. Utskottet har emellertid funnit svårigheter möta att i lagen göra ett klart stadgande härom. Det är emellertid denna oklarhet i lagstiftningen som gör, att taxeringsnäm-

Ang. beskattningen av resekostnadsersättning vid enskild järnväg. (Forts.)
 derna icke följa lagstiftarens mening i detta fall. Riksdagen har en gång tidigare gjort ett uttalande, som egentligen innebär ett motiv för taxeringsnämnderna att medgiva avdrag för dessa resekostnadsersättningar. Då nu samma mening ånyo understrukits av utskottet, och, som jag förmodar, genom kammarens bifall till utskottets hemställan kommer att ytterligare understrykas, skall jag nu endast uttala den förhoppningen, att vederbörande taxeringsmyndigheter i framtiden verkligen komma att uppfylla de förhoppningar, som utskottet självt i sin motivering givit uttryck åt, och att de sålunda medgiva de avdrag, som utskottet anser motiverade, och vilket påtagligen också varit avsett med bestämmelserna i här ifrågakvarande hänseende.

Herr talman! Jag har intet yrkande.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 9.

Ang. särskild beskattning av deflations- och börsvinster m. m. Vidare föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 48, i anledning av väckt motion angående särskild beskattning av deflations- och börsvinster samt därmed jämställda inkomster. Ordet lämnades därvid på begäran till

Herr Wallén, som yttrade: Herr talman! Frågan om beskattningen av börs- och deflationsvinster är synnerligen viktig. Det är här fråga om inkomster, som i mycket större omfattning än de flesta ha klart för sig, undandragas såväl den kommunala som statliga beskattningen.

Jag erinrar i detta sammanhang endast om ett enda sådant fall. Jag påpekar sålunda om den bekanta försäljningen av en aktiepost, varigenom en bankdirektör här i Stockholm förtjänade något över 2 miljoner kronor och som genom att placera vinsten i ett familjebolag i ett land, där dylika vinster praktiskt taget icke beskattas, undgick t. o. m. skatt på denna lättfångna vinst. Här i Sverige lyckades man, tack vare våra nuvarande skattelagar, icke beskatta denna vinst vare sig kommunalt eller statligt! Det måste ju kännas ganska egendomligt för såväl tjänstemän som arbetare, vilkas inkomster genom överordnades försorg till såväl tjänstämnen som skola uppgivas för vederbörande taxeringsnämnd, att miljonföretag, vars aktier man spekulerar och spelar med på börsen, genom transaktioner på utländska börser eller genom utländska bulvaners åtgöranden skola undgå varje som helst beskattning.

Det är ett rättfärdighetskrav av första ordningen, att det blir rättvisa och ordning i dessa förhållanden, och det är för övriga *lojala* skattebetalare av utomordentlig vikt, att dessa miljonvinster, ja mångmiljonvinster, vilka nu årligen undgå varje som helst beskattning, i fortsättningen komma att beskattas åtminstone efter de grunder, som för närvarande finnas stadgade.

Utskottet säger, »att riksdagen innevarande år i huvudsak antagit Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i vissa delar av taxeringsförordningen, ett förslag, som jämväl åsyftar att i fråga om realisationsvinster åvägabringa en förbättrad skattekontroll. Med hänsyn härtill har utskottet funnit sig böra yrka avslag å motionen». Jag är mycket tacksam för denna motivering, men jag vill också hoppas, att denna motivering icke skall vara sista ordet i denna sak, utan att Kungl. Maj:t inom en någorlunda snar framtid låter sätta igång med en *allsidig* utredning av vår skattefråga i syfte att lägga *bärkraften till grund för beskattningen*, och att man därvid icke glömmes bort realisations- samt börs- och deflationsvinster.

Det finns väl ändå ingen, som kan vilja förneka, att otroligt stora belopp för närvarande icke redovisas i deklaraionsblanketterna. Man behöver bara gå till ett enda bankinstitut, vars aktier för något år sedan stodo i cirka 70

Ang. särskild beskattning av deflations- och börsvinster m. m. (Forts.)
kronor, och jämföra omsättningen på bolagets aktier samt deklara-
tionsuppgifterna vid följande årsslut, då aktierna stodo i mer än dubbla värdet, för
att få ett begrepp om frågan. Det behöver härvidlag icke vara fråga om
falskdeklaration. I allmänhet och speciellt i ett fall, där stora poster omsat-
tes, tog man aktierna över utlandet. Jag menar alltså: man måste ta litet
djupare på denna fråga. Jag ifrågasätter, huruvida icke vid aktieförsälj-
ning även »lagfart» eller åtkomstbevis borde förekomma. Med lagfart menar
jag i detta fall att aktie skall registreras, innan den byter ägare, eller att det
i en eller annan form skall uppvisas köpebrev, vari man alltså fastslår den
eventuella kursvinst, som uppkommit. För närvarande tillgår det ju så, som
herrarna veta, att om jag har exempelvis hundra grängesbergsaktier, så äro
dessa i vanliga fall blankogirerade. Jag säljer dem och tjänar en femma per
styck, köparen säljer dem och tjänar likaså en femma per aktie, och den tred-
je säljer dem i sin tur — alltjämt med samma girering. Denne kanske för-
lorar en tia, det är ju möjligt, men herrarna kunna vara säkra på att i de
fall, där förtjänst förekommit, har denna mycket sällan uppgivits på deklara-
tionsblanketten. Hade man kontroll, i den mening jag här åsyftar och som i
viss mån redan utövas i några länder, vore det omöjligt, att de stora förtjän-
sterna skulle kunna undgå den beskattning, som borde äga rum. Detta gäl-
ler alltså börsvinster.

Gå vi till deflationsvinsterna är det inte bättre ställt därvidlag. Jag erin-
rar, herr talman, om åren 1921 och 1922, då i Sverige en vanlig papperskrona
med ett värde av cirka 35 öre i guld, förvandlades till 1 krona på guld. De
personer, som hade förmögenheter i välplacerade in-teckningar, tredubblade ofta
denna förmögenhet, *under det att de skuldsatta fingo en tre gånger så hög
skuldbelastning. Men den person, som genom denna deflationspolitik tjänade
det tredubbla beloppet, behövde icke skatta för förtjänsten, ty krona blev kro-
na.* Ett bekant hus här i Sverige förtjänade vid detta tillfälle över 10 miljo-
ner kronor utan att behöva skatta för ett enda öre av förtjänsten. Jag näm-
ner detta som ett exempel. Jag vill också erinra om att det finns andra här-
med likställda vinster, uppkomna genom vissa oförtjänta värdestegringar och
som med rätta böra beskattas, allra helst i tider, då andra inkomsttagare tryc-
kas så hårt med skatter.

Herr talman! Jag skall icke förlänga debatten, men jag har icke kunnat
underlåta att peka på dessa fall, som beröra hela svenska folket och uppröra
alla dem, som känna till förhållandena. Jag ber att få uttala den bestämda
förhoppningen, att vi snart få en allmän skatteutredning, som skaffar rätt-
visa och åstadkommer en rättelse av såväl nu omnämnda som andra hithörande
förhållanden och samtidigt lägger skattetungan där den verkliga bärkraften
finnes.

Under detta anförande hade herr andre vice talmannen övertagit ledningen
av kammarens förhandlingar.

Vidare anförde

Herr Olsson i Gävle: Herr talman! Jag har begärt ordet för att i anled-
ning av herr Walléns anförande lämna ett par upplysningar.

Såsom ju framgår av herr Walléns yttrande, berör hans motion i mycket
hög grad vad man skulle kunna kalla skattekontrollen. Det är utskottets be-
stämda uppfattning, att den reform, som för någon vecka sedan genomfördes
av riksdagen på taxeringsområdet, i väsentlig mån skall bidra till att bringa
det av den senaste talaren berörda oeffterättighetstillståndet ur världen.

Andra kammarens protokoll 1935. Nr 35.

Ang. särskild beskattning av deflations- och börsvinster m. m. (Forts.)

De synpunkter, herr Wallén därutöver framhållit, torde komma att granskas av den utredning, som bevillningsutskottet torde komma att föreslå i anledning av en annan motion av herr Wallén, berörande det beskattningsbara underlaget, som tillsammans med våra kommunalskattefrågor överhuvud taget bör underkastas en förnyad omprövning. Det är detta som har gjort, att utskottet i här berörda avseende icke gått närmare in på dessa synpunkter.

Efter härmed slutad överläggning blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 10.

Föredrogos vart för sig

bevillningsutskottets betänkande, nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i 3 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften; och

bankoutskottets utlåtande, nr 57, i anledning av väckta motioner angående beredande av familjepension åt vissa grupper av statsanställda.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtande hemställt.

§ 11.

Ang. återbärning av vissa familjepensionsavgifter.

Vid nu skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 58, i anledning av väckta motioner angående återbärning i vissa fall av familjepensionsavgifter, erlagda av förutvarande kvinnliga befattningshavare i statens tjänst, yttrade

Fröken Wellin: Herr andre vice talman! Motionerna I: 170 och II: 126 avse att få till stånd en ändring av bestämmelserna angående pensionering av efterlevande barn till kvinnlig befattningshavare i statens tjänst, så att rätt beredes kvinnlig tjänsteman, som före pensionsåldern lämnar statens tjänst, att tillgodonjuta så mycket av erlagda familjepensionsavgifter, som enligt av Kungl. Maj:t fastställda försäkringstekniska grunder då utgör deras värde.

Enligt bestämmelse av 1925 är varje ordinarie kvinnlig befattningshavare i statens tjänst skyldig att erlagga avgift för beredande av pension åt efterlevande barn. För manliga befattningshavare finnes i en del fall, t. ex. i fråga om civilstatens änke- och pupillkassa, möjlighet att vid förtidsavgång utbekomma så mycket av erlagda avgifter som enligt de för kassan fastställda försäkringstekniska grunder utgör deras värde.

Avsikten med motionerna har nu varit att åt de kvinnliga befattningshavarna förvärva en liknande möjlighet att erhålla restitution av inbetalda avgifter, som föreligger för manliga befattningshavare i fråga om deras avgifter till civilstatens änke- och pupillkassa. Glädjande hade givetvis varit, om bankoutskottet ansett sig kunna hemställa om bifall till motionerna, men då så ej varit fallet, får man söka vara nöjd med den välvilliga och om förståelse vittnande motiveringen, som i utlåtandet föregår avstyrkandet. I princip synes utskottet vara ense med motionärerna och förordar enhetliga bestämmelser i familjepensionsavseende för samtliga i statens tjänst anställda befattningshavare. Emellertid avstyrker utskottet, under hänvisning till att sakkunnigbetänkandet av den 20 juli 1934 är föremål för Kungl. Maj:ts övervägande, det i motionerna framförda skrivelseförslaget.

Ang. återbäring av vissa familjepensionsavgifter. (Forts.)

I anslutning till i motionerna framställda synpunkter och under hänvisning till motiveringen till bankoutskottets utlåtande, nr 58, vågar jag uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t vid den fortsatta behandlingen av nyssnämnda sakkunnigbetänkande välvilligt måtte beakta de i motionerna påtalade förhållandena. Därigenom skulle en mera rimlig och rättvis behandling komma nuvarande och f. d. kvinnliga befattningshavare till del.

Herr andre vice talman! Jag har intet yrkande att framställa.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Härpå föredrogs vart efter annat bankoutskottets utlåtanden och memorial: nr 59, i anledning av väckta motioner angående beräkandet av pension åt efterlevande barn till vissa kvinnliga befattningshavare i statens tjänst;

nr 60, i anledning av väckta motioner angående förbättring av pensionsunderlagen för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, och för arbetare i statens tjänst;

nr 61, angående ändrade bestämmelser rörande förfarandet i disciplinära mål mot tjänstemän i riksbanken och i riksgäldskontoret; samt

nr 62, angående bestridande av vissa kostnader för det historiska och statsvetenskapliga arbetet om den svenska riksdagen.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtanden och memorial hemställt.

§ 13.

Härefter föredrogs andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion angående fribrevsrätt för rikets sjömanshus.

Utskottets hemställan bifölls; och skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 14.

Föredrogs vart för sig

bevillningsutskottets betänkande, nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till viss ändring i förordningen den 31 januari 1932 (nr 15) med tillägg till gällande tulltaxa; och

statsutskottets utlåtande, nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för vissa officerare vid flottan från dem ådömd betalnings-skyldighet till kronan.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkande och utlåtande hemställt.

§ 15.

Vid härpå skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 119, i anledning av väckt motion angående utvidgning av Skillingaryds skjutfält yttrade: *Ang. utvidgning av Skillingaryds skjutfält.*

Herr **Johanson** i Huskvarna: Herr talman! I det nu föredragna utlåtandet, nr 119, har statsutskottet behandlat den av mig och en medmotionär väckta motion, däri vi föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att av fonden för en minstation till skyddande av inloppet till Gävle ett belopp av högst 100,000

Ang. utvidgning av Skillingaryds skjutfält. (Forts.)
 kronor finge av Kungl. Maj:t tagas i anspråk för förvärv av mark för utvidgning av Skillingaryds skjutfält eller eventuellt att samma belopp finge försträckas ur fonden för att framdeles ersättas, därest medlen skulle komma att behövas för det med fonden ursprungligen avsedda ändamålet.

Denna motion har statsutskottet avfärdat på ett sätt, som jag vågar beteckna som en smula lättvindigt. Utskottet säger nämligen ordagrant följande: »Då det sålunda ifrågasatta dispositionsförfarandet beträffande förevarande fondmedel icke står i överensstämmelse med *donationens* syfte, finner sig utskottet böra avstyrka motionen».

Utskottet utgår alltså här ifrån, att det skulle föreligga en *donation*, en utgångspunkt, som förefaller mycket egendomlig. Med *donation* torde väl i allmänt språkbruk avses gåvomedel, som skänkts för ett visst ändamål att användas i enlighet med av donator meddelade närmare föreskrifter. Men i detta fall föreligger ingen sådan *donation*. Det är här icke fråga om några gåvomedel, som skänkts till staten, utan det gäller en mellangift, som på sin tid erlagts till staten vid ett byte av två fastigheter för att fylla ut olikheten i värde dessa fastigheter emellan. Att kalla en sådan mellangift för en *donation* är väl ändå bra oriktigt för att ej säga orimligt.

Förhållandet är nämligen det, att jämlikt ett beslut av riksdagen 1892 den s. k. Fredriksskansholmen vid Gävle försåldes till Gävle stad, som i utbyte lämnade dels en mindre fastighet utanför staden och dels ett kontant belopp av 20,000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för ett minförsvar till skyddande av det yttre inloppet till staden. Av dessa 20,000 kronor bildades enligt beslut av Kungl. Maj:t 1892 en fond, som kallas fonden för en minstation till skyddande av inloppet till Gävle. Denna fond, som hittills icke synes hava tagits i bruk för något som helst ändamål, har genom ränta på ränta nu stigit till över 105,000 kronor.

Det kunde ju synas litet långsökt att taga dessa medel i anspråk för ett sådant ändamål som vi föreslagit, eller till att utvidga Skillingaryds skjutfält, men en sådan användning anse vi motionärer fullt motiverad därav, att något bruk av fonden för det ursprungliga ändamålet icke torde vara vare sig behöfligt eller möjligt. Med andra ord, det ursprungliga ändamålet är, som vi i motionen uttryckt det, antikverat. Då kan det väl icke vara någon mening i att låta fonden stå orörd och växa och växa med ränta på ränta i all oändlighet, vilket ju blir fallet, om man icke tar den i anspråk för något annat ändamål än det ursprungliga.

Den användning, som vi föreslagit för fonden, nämligen utvidgning av Skillingaryds skjutfält, avser ett med det ursprungliga likartat försvarsändamål, som i alla fall måste tillgodoses under de närmaste åren. Utvidgningen av skjutfältet är i stora delar verkställd och måste givetvis slutföras inom en snar framtid, för att man verkligen skall kunna utnyttja resultatet av de uppoffringar, som hittills gjorts. Genom att taga fonden i anspråk för detta ändamål sparar motsvarande belopp på riksstaten, samtidigt som ett ur såväl försvarssynpunkt som ortsbefolkningens intressen trängande behov kan tillgodoses snabbare än vad eljest torde kunna bli förhållandet.

Samtidigt med att vi i motionen lämnat en redogörelse för fondens uppkomst, varav bort för utskottet framgå, att det ej här är fråga om någon *donation*, hava vi dock försiktigtvis framhållit, att bestämmelserna i 1893 års köpeavtal med Gävle stad möjligen kunde anses utgöra hinder att taga hela fonden i anspråk för annat ändamål än det ursprungliga, vilket hinder dock ej gärna kunde föreligga i fråga om mer än det belopp, vartill ovannämnda mellangift uppgått, eller 20,000 kronor, och således näppeligen omfatta den genom räntor uppkomna ökningen av fonden. Emellertid hava vi tillika såsom vår egen

Ang. utvidgning av Skillingaryds skjutfält. (Forts.)

uppfattning uttalat, att då dessa 20,000 kronor utgjort en mellangift vid ett markbytesavtal, hinder ej borde föreligga för Kungl. Maj:t och riksdagen att därmed förfara efter gottfinnande. Skulle det visa sig, att fonden i sin helhet ej kunde juridiskt tagas i anspråk för markinköp vid Skillingaryd, hava vi föreslagit, att för sådant fall medel ur fonden skulle för detta ändamål allenast förskottas för att ersättas i framtiden, om och i den mån medlen — mot all förmodan — skulle komma att behövas för sitt ursprungliga ändamål.

Vi hade verkligen trott, att statsutskottet skulle intressera sig för att närmare utreda möjligheterna att, när nu denna fond på över 100,000 kronor är för sitt egentliga ändamål obehörlig, utnyttja fonden på annat sätt. I stället avfärdar utskottet detta helt kort med, att här skulle föreligga en donation, som lade hinder i vägen. Jag har redan påvisat, att det icke finnes någon donation. Jag vill påpeka, att även om det oaktat det skulle anses, att Kungl. Maj:t och riksdagen icke kunna efter gottfinnande förfoga över medlen, möjlighet föreligger att erhålla fri dispositionsrätt därtill genom en överenskommelse med Gävle stad. Om utskottet icke velat på stående fot tillstyrka motionen, tycker jag, att utskottet åtminstone bort föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning rörande ändrad disposition av fonden.

Rätteligen borde jag yrka återremiss av ärendet till statsutskottet. Vid detta stadium av riksdagen är det väl dock knappast lämpligt att betunga utskottet med att ånyo behandla ärendet. Det kan ju få komma åter en annan riksdag. Jag skall därför inskränka mig till att, under åberopande av vad jag anfört, yrka avslag å utskottets motivering.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Den annars blide motionären har funnit anledning att här ifrån talarstolen beteckna statsutskottets behandling av denna fråga såsom lättvindig. Jag tror inte, att vid ett närmare studium av till ärendet hörande akter detta uttalande kan anses befogat. Man kan förvisso däremot med fog säga till motionärerna, att de handlat en smula lättvindigt vid sitt försök att för inköp av mark för Skillingaryds skjutfält disponera pengar, som äro avsedda för försvaret av inloppet till Gävle stads hamn.

Jag tror, herr talman, att man mycket väl kan tvista om, huruvida man skall beteckna det belopp, som det här är fråga om, såsom en donationsfond eller allenast såsom en fond. Vi ha funnit ett stöd för den av utskottet använda beteckningen donationsfond just i den omständigheten, att de 20,000 kronorna synas ha erlagts av Gävle stad utan någon motprestation från statens sida. Talet om markbyte i detta sammanhang är ju att tänja ingredienserna i den operation, som verkställdes under år 1892, på ett sätt, som synts mig och ledamöterna i statsutskottet icke vara fullt i överensstämmelse med sakens innehåll. Förhållandet var ju det, att Gävle stad behövde anlägga en ny hamn. Den plats, som med hänsyn till stadens merkantila utveckling och sjöförbindelsernas upprätthållande var mest lämpad härför, var emellertid den kronan tillhöriga Skansholmen. Med det betraktelsesätt, som vi i våra dagar anlägga på städernas rätt att få utveckla sig i hithörande avseenden, är det utan tvivel klart, att kronan måst upplåta denna holme, därest det befanns vara nödvändigt med hänsyn till stadens utveckling att förlägga hamnen dit. Man kan så mycket mera anse detta ha varit en tvingande skyldighet från kronans sida som de militära myndigheterna då förklarade, att holmen saknade varje betydelse ur försvarssynpunkt.

Alla skäl talade sålunda för att kronan skulle avstå holmen till staden. Den kompensation, som lämnades, bestod huvudsakligen däri, att kronan av staden skulle erhålla ett område, som staden då icke ägde men som staden tillförband

Ang. utvidgning av Skillingaryds skjutfält. (Forts.)
sig att inköpa och överlämna till kronan. Området ansågs nämligen av de militära myndigheterna ha strategisk betydelse. För att detta skulle kunna genomföras köpte staden området och överlämnade det till kronan. Det förelåg sålunda icke något markbyte vid själva penningtransaktionens genomförande. Jag skulle tro, att regeringen passade på tillfället och tänkte, att de militära anslagen äro begränsade och att vi kanske i framtiden kunde behöva ett belopp extra för t. ex. skyddandet av Gävle hamn. Det är som bekant icke en stadens angelägenhet utan statens, och därför begärdes att för att överhuvud taget denna holme skulle upplåtas, staden skulle anslå ett belopp av 20,000 kronor till en fond för ett framtida uppbyggande av en minstation. Det ingick således i avtalet, att pengarna skulle användas just för detta ändamål.

Man kan som sagt tvista om, huruvida man skall kalla fonden för en donationsfond eller icke. Detta är emellertid av underordnad betydelse. Det centrala är ju, till vilket ändamål fonden är avsedd att användas. Motionärerna tycka, att när det nu finns pengar, som äro avsedda för att skydda inloppet till Gävle hamn, och dessa pengar icke använts efter något över 40 år, kan det passa bra att söka få dessa medel så dirigerade, att de skulle kunna användas till utvidgning av Skillingaryds skjutfält. Jag tror, att detta vittnar om en speciell småländsk omsorg, som i och för sig är vällovlig och som man också kan skatta högt. Denna omsorg ha vi fått göra bekantskap med tidigare vid flera tillfällen. Det är många år sedan man började föreslå medel för inköp av mark för utvidgning av Skillingaryds skjutfält. Jag vill rikta kammarens uppmärksamhet på, att riksdagens hållning till frågan om Skillingaryds skjutfält ingalunda är sådan, som motionärerna söka göra gällande i sin motion. Jag tror inte, att det någon gång förelegat någon speciellt uttalad villighet från riksdagens sida att bevilja medel till utvidgning av Skillingaryds skjutfält. Jag tror till och med, att man från lokalt håll där nere har varnat riksdagen för att överhuvud taget taga initiativ i detta spörsmål. Riksdagen skulle nämligen med hänsyn till markägarnas naturliga fallenhet för att utnyttja konjunkturerna antagligen riskera, att skjutfältet bleve oerhört dyrt, om riksdagen utan vidare förklarade, att den anslog så och så mycket för markinköp. Prisläget skulle uppenbarligen i ett sådant fall bli ett annat än om man låter Kungl. Maj:t först underhandla med markägarna och sedan i efterhand, när man bundit de faktorer, som måste bindas vid sådana operationer, komme till riksdagen och begärde att få köpa vad Kungl. Maj:t på förhand på lämpligt sätt förvissat sig om. Jag tror, att detta är den ståndpunkt, som riksdagen intagit till frågan om Skillingaryds skjutfält.

Jag kan försäkra kammaren, att vi inom utskottet funnit motionen vara av den beskaffenhet, att vi voro beredda att överhuvud taget icke säga något i kamrarna om denna sak. Vi ansågo nämligen, att motionen var långsökt och i sin grunduppbyggnad orimlig. Men när motionärerna icke nöjt sig med att påminnas om att man dock icke bör gå vilka vägar som helst, när det gäller att tillgodose framförda önskemål, utan i stället säga, att statsutskottet lättvindigt behandlat frågan, har jag måst, herr talman, taga dessa minuter i anspråk för att klarlägga vår ståndpunkt.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Herr andre vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan med godkännande av dess motivering, dels ock på bifall till berörda hemställan med ogillande av motiveringen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

§ 16.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört statsutskottets utlåtande, nr 120, i anledning av väckt motion angående vissa underofficerars vid flottan och kustartilleriet befordran till högre beställning på övergångsstat.

Ang. vissa underofficerars vid flottan och kustartilleriet befordran på övergångsstat.

Uti en inom andra kammaren av herr *Laurén* väckt motion, nr 278, hade föreslagits, »att riksdagen ville besluta om skrivelse till Kungl. Maj:t att de underofficerare av 2. och 3. graden vid flottan och kustartilleriet, som före överföringen innehade en tjänstålder av 19 respektive 14 år såsom underofficer, underofficerskorpral och korpral, må befordras till högre beställning på övergångsstat, därest de äro härtill förtjänta och lämpliga, utan att de upprätthållit befattning, som är avsedd att bestridas av pensionerad personal eller eljest tagits i anspråk för ständigt tjänstgöring och utan före överföringen vunnit befordran till högre grad i flottan (kustartilleriet)».

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var fogad reservation utan angivet yrkande av herr *Törnkvist* i Karlskrona.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr Laurén: Herr talman! Då denna motion väcktes, var det med tanke på att det förslag, som innefattades i chefens för marininstaben skrivelse den 12 juni 1933 om åtgärder i motionens syfte, skulle kunna av riksdagen bifallas. Nu har emellertid försvarsverkens lönenämnd haft vissa erinringar emot förslaget, och utskottet som dock inte vill bestrida, att vissa billighets-skäl ligga till grund för motionen, har gått över på lönenämndens förslag, innebärande att Kungl. Maj:t skulle göra framställning till riksdagen i varje särskilt fall.

Jag anser för min del, att denna omgång knappast är lämplig, och då enligt min mening jämlikhet bör råda mellan marinens och arméns underofficerare, har jag tagit mig friheten att väcka denna motion och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till densamma.

Herr Holmgren: Herr talman! När statsutskottet behandlade denna fråga, fann utskottet, såsom också framhölls av den föregående talaren, vissa väsentliga skäl tala för bifall till den av honom väckta motionen, men med hänsyn till den ståndpunkt, som lönenämnden intagit i denna fråga, ansåg sig statsutskottet icke kunna taga på sitt ansvar att tillstyrka motionen. Såsom också framhölls av den föregående talaren har lönenämnden funnit en annan utväg att lösa frågan. Lönenämnden har framhållit, att skäl tala för att i särskilda fall, där långvarig eller ofta återkommande inkallelse till militär tjänstgöring ägt rum och vederbörande på grund därav haft svårt att förvärva civil anställning eller där eljest synnerliga skäl föreligga, framställning göres till riksdagen om utverkande av förhöjning av den pensionsförmån, som eljest skulle tillkomma vederbörande. Detta sätt att lösa frågan är lika gott. Det innebär visserligen, som den föregående talaren framhöll, en omgång, men jag vill icke kalla det för en onödig omgång. Det är en omgång, som ger garanti för att man får en ännu bättre kontroll. Kungl. Maj:t får i varje särskilt fall göra hänvändelse till riksdagen.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Ang. vissa underofficerars vid flottan och kustartilleriet befordran på övergångsstat. (Forts.)

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag har vid detta utlåtande fogat en blank reservation och därmed har jag i verkligheten åsyftat att ge stöd åt motionen. De däri framhållna synpunkterna äro i mycket hög grad berättigade.

Det är emellertid mycket svårt för riksdagen att taga ett initiativ i detta spörsmål. Det är svårt för riksdagen att göra annat än ett uttalande. Man kan ju säga, att riksdagen bort göra ett uttalande, däri Kungl. Maj:t uppmanats att närmare granska, huruvida icke närmare överensställelse skulle kunna ernås mellan de två ifrågavarande vapnen. Jag vill, herr talman, till den kraft och verkan det hava kan, kort och gott uttrycka den förhoppningen, att Kungl. Maj:t, som åtminstone en gång förut haft tillfälle taga ståndpunkt till spörsmålet, om detta spörsmål åter skulle komma upp, undersöker, om det är möjligt att få till stånd en lösning i överensställelse med den tankegång, som motionären och marininstabschefen ha utvecklat.

Härmed var överläggningen slutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 17.

Föredrogs punktvis statsutskottets utlåtande, nr 121, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar om anslag till byggnadsarbeten, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde; och biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

§ 18.

Ang. Serafimerlasarettet.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial, nr 122, i anledning av kamrarnas återremiss av punkten 25:o) i statsutskottets utlåtande nr 66 i fråga om Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkten 90, gjorda framställning angående anslag till Universitetssjukhus: Understöd och ersättningar till Serafimerlasarettet i Stockholm jämte i ämnet väckta motioner. Därvid anförde:

Herr **Jonsson** i Eskilstuna: Herr talman! Riksdagens beslut att till statsutskottet återremittera ärendet om serafimerlasarettet innebar, att riksdagen ville ha ett förslag ifrån utskottet om reglering av underläkarnas löner. Beslutet innebar en tydlig anvisning till statsutskottet att försöka åstadkomma en kompromiss och att ge åtminstone läkarna en provisorisk lönerreglering. En sådan kompromiss har också träffats utav utskottet, och vad själva summan beträffar så står statsutskottet fullkomligt enigt. Kompromissen torde emellertid betyda, att icke heller ekonomipersonalen kan få den definitiva lönerreglering, som en minoritet i statsutskottet i överensställelse med departementschefens mening ansett vara möjlig att åstadkomma.

Ut i motiveringen till statsutskottets föreliggande memorial finns det ett par meningar, som jag för min del icke kunnat underskriva. Det är de meningar, som börja i slutet av sid. 4 med orden: »Utskottet kan emellertid» och sluta med orden: »utredningen kan komma.» i första stycket på sid. 5.

Jag har den uppfattningen, att man kunnat fatta ett beslut, som möjliggjort en definitiv lönerreglering för ekonomipersonalen. Jag har nämligen den bestämda åsikten, att ett sådant beslut icke på något sätt kunnat före-

Ang. Serafimerlasarettet. (Forts.)

gripa den ifrågasatta utredningen. Då jag sålunda icke kunnat biträda den uppfattning, som i dessa båda meningar framkommit såsom statsutskottets, har jag velat vid utskottets memorial foga en reservation. Jag har ingen anledning att framställa något yrkande. Det vore naturligtvis lönlöst. Saken är icke heller värd någon strid i kammaren. Jag har velat för kammaren tillkännage, att jag är av en avvikande mening. Dessutom kan jag upplysa om att jag icke var så ensam om min mening i statsutskottet, som memorialet kan föranleda kammarens ledamöter att tro. Det var flera, som hade samma mening, men som avstodo från att reservera sig, förmodligen därför att de väl i likhet med mig ansågo det lönlöst att åstadkomma ändring i utskottets förslag.

Jag har sålunda intet yrkande, herr talman.

I detta yttrande instämde herr *Jansson*.

Herr *Svensson* i Grönvik: Herr talman! När den föregående talaren icke framställt något yrkande, hade det kanske icke varit behöfligt att yttra något vidare i denna fråga. Då detta ärende återremitterades hade de, som i denna kammare yrkade på återremiss, ingenting emot utskottsmajoritetens hemställan om att definitiv löneroglering för ekonomipersonalen icke skulle genomföras, men man ville ge statsutskottet möjlighet att komma med ett förslag om löneförhöjning för läkarna. Det var utskottsmajoritetens uppfattning, att man icke borde genomföra löneroglering varken för den ena eller andra gruppen, och den uppfattningen har ju också kommit fram i det memorial, som vi nu behandla. Jag hade i andra avdelningen av statsutskottet framlagt ett förslag om att man skulle göra ett uttalande om fördelningen av det belopp, det här gäller. De 60,000 kronorna skulle något så när jämnt uppdelas mellan underläkarna och ekonomipersonalen, men för att vinna största möjliga enighet tog jag tillbaka detta förslag. Jag har ansett mig böra göra detta påpekande i anledning av herr *Jonssons* anförande.

Jag har nu, herr talman, intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Med herr *Svensson* i Grönvik förenade sig herr *Bengtsson* i Norup.

Efter härmed slutad överläggning blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 19.

Sedan herr talmannen nu återtagit ledningen av kammarens förhandlingar, föredrogos vidare vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.;

nr 124, i anledning av väckt motion angående ersättning av statsmedel för skada, ådragen vid fullgörande av medborgerlig förpliktelse enligt brandstadgan m. m.; och

nr 125, i anledning av väckta motioner om tillgodoräkning av tjänstgöring såsom vaktmästare hos riksdagen vid placering i löneklass hos verk och inrättningar, som tillhöra statsförvaltningen.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 20.

Till avgörande förelåg nu bankoutskottets utlåtande, nr 11, angående regleringen för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten.

Ang. pensionering av civila tjänst innehavare.

Vid först skedd föredragning av *punkten 1*, angående pensionering av civila tjänst innehavare, lämnades på begäran ordet till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**, som anförde: Herr talman! Med anledning av att utskottet i motiveringen till denna punkt yttrat, att utskottet anser det önskvärt, att en viss utredning blir verkställd så snabbt, att resultatet — rörande principfrågan om fondering för pension — kan framläggas för 1936 års riksdag, har jag icke velat underlåta att omtala, att den frågan är så pass djupgående och antagligen kräver så mycket arbete, att jag icke vågar förutsätta, att man kan hinna bli färdig med den till nästa års riksdag. Det, som kan göras för att detta skall ske, skall göras, men jag har anledning antaga, att det icke kommer att bli möjligt att till nästa års riksdag knäcka hela principfrågan.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Punkterna 2—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 8 och 9.

Lades till handlingarna.

§ 21.

Föredrogs vart för sig

bankoutskottets utlåtande, nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om användande under budgetåret 1935/1936 av vissa till fonden för pensionering av civila tjänst innehavare inflytande medel; och andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion om anställande av kommissionärer vid rikets rådhusrätter och överdomstolar.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 22.

Ang. obligatorisk gemensam brandmur i tomtgräns m. m.

Härpå föredrogs andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet att i byggnadsordning för stad införa bestämmelser om obligatorisk gemensam brandmur i tomtgräns m. m.; och yttrade därvid:

Herr **Mårtensson**: Herr talman! Utskottet har tillstyrkt bifall till här förevarande motion. Det förhåller sig emellertid på det sättet, att samma motion väckts även i första kammaren. Första kammarens vederbörande utskott, som behandlat motionen, har föreslagit en något annorlunda kläm än vad andra kammarens femte tillfälliga utskott gjort. Om nu kamrarna skulle fatta olika beslut i denna fråga, så skulle detta innebära, att ärendet måste åter-

Ang. obligatorisk gemensam brandmur i tomtgräns m. m. (Forts.)
remitteras till utskottet. För att undvika detta vill jag, herr talman, föreslå, att andra kammaren fattar samma beslut i denna fråga, som första kammarens tillfälliga utskott föreslagit. Det är bara att stryka fyra eller fem ord i klämman till detta utskottsutlåtande, nämligen följande ord på åttonde sidan: »efter frivillig överenskommelse mellan tomtgrannar». Ett sådant beslut skulle stå i överensstämmelse med den kläm, som första kammarens tillfälliga utskott föreslagit.

Herr *Lithander* instämde häruti.

Herr **Wallén**: Herr talman! Andra kammarens femte tillfälliga utskott har ju i sin kläm, som herrarna se, principiellt varit emot att gemensam brandmur skulle få anordnas tvångsvis. Då emellertid ett medgivande i den riktning, som den siste ärade talaren föreslagit, ingalunda skulle betyda, att andra kammarens femte tillfälliga utskott ändrat ståndpunkt utan endast möjliggöra en utredning med något vidare ram, har jag för min del ingenting att erinra mot att den föreslagna strykningen äger rum.

Vidare anfördes ej. På av herr talmannen därå given proposition biföll kammaren det av herr Mårtensson under överläggningen framställda yrkandet, vilket beslut skulle, jämlikt § 63 riksdagsordningen, genom utdrag av protokollet delgivas första kammaren.

§ 23.

Slutligen föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 441, innefattande delgivning av nämnda kammarens beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion angående fribrevsrätt för rikets sjömanshus.

Enär andra kammaren denna dag vid behandling av sitt tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, i anledning av en i samma ämne väckt motion, nr 320, fattat enahanda beslut som det, vilket nu blivit kammaren delgivet, beslöt kammaren, att delgivningen icke skulle föranleda någon kammarens åtgärd.

§ 24.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 235, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om användande under budgetåret 1935/1936 av vissa till fonden för pensionering av civila tjänst innehavare inflytande medel; och

nr 11, angående reglering för budgetåret 1935/1936 av utgifterna under rikstatsens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslaget till allmänna indragningsstaten.

§ 25.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 126, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934;

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till pressattachéer;

nr 128, i anledning av väckta motioner om anslag till svensk-internationella pressbyråer;

nr 129, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till avlöningar vid häradsrätterna jämte i ämnet väckta motioner;

nr 130, i anledning av väckt motion angående ändrade grunder för sättande av markegång;

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt dyrtidstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 132, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1935/1936 jämte en i ämnet väckt motion;

nr 133, i anledning av väckta motioner om ytterligare anslag till en andra avloppstunnel vid Porjus kraftverk; och

nr 134, i anledning av väckt motion rörande dispositionen av behållningen i patent- och registreringsverkets fond;

bevillningsutskottets betänkande, nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker ävensom i ämnet väckta motioner; samt

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion, I: 220, om underlättande av förevisningen av icke eldfarliga biograffilmer.

§ 26.

Justerades protokollsutdrag.

§ 27.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Till riksdagens andra kammare.

Att riksdagsman Karl August Borg sedan 18 maj vårdas härstädes för akut buksjukdom samt att han fortfarande är i behov av sjukhusvård och sålunda tills vidare oförmögen deltaga i riksdagens arbete intygas.

Stockholm den 21 maj 1935.

S. O. Jonsson,
leg. läk.

§ 28.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Erlander</i>	under	4	dagar	fr. o. m.	den	22	maj,
› <i>Vougt</i>	›	3	›	›	›	22	›
› <i>Sandberg</i>	›	3	›	›	›	22	›
› <i>Hansson</i> i Hönö	›	2	›	›	›	22	›
› <i>Björklund</i>	›	2	›	›	›	23	›
› <i>Hagman</i>	›	2	›	›	›	23	›

herr <i>Lundstedt</i>	under	2	dagar	fr. o. m.	den	23	maj,	
› <i>Bergström</i>	›	2	›	›	›	23	›	
› <i>Sjögren</i>	›	2	›	›	›	23	›	och
› <i>Nilsson i Karlstad</i>	›	3	›	›	›	1	juni.	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.20 e. m.

In fidem

Per Cronvall.

Torsdagen den 23 maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 innevarande maj.

§ 2.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 246, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.; och

nr 247, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 126—134, bevillningsutskottets betänkande nr 52 och andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 8.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes bankoutskottets utlåtande, nr 64, i anledning av väckt motion angående frivillig förtidspensionering av småskollärarinnor m. m.

§ 5.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta att på föredragningslistan för nästa plenum bland två gånger bordlagda ärenden uppföras sist statsutskottets utlåtanden, nr 127 och 128, samt vidare statsutskottets utlåtanden, nr 131, 132, 133 och 134.

Denna hemställan bifölls.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Gustavson</i> i Västerås	under 3 dagar fr. o. m. den 23 maj och
» <i>Holmström</i>	» 3 » » » 23 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.6 e. m.

In fidem
Per Cronvall.